

**GMINNY PROGRAM
PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY
DOMOWEJ I OCHRONY OSÓB
DOZNAJĄCYCH PRZEMOCY DOMOWEJ
DLA GMINY SKWIERZYNA
NA LATA 2025 – 2030**

SPIS TREŚCI

Wstęp	2
Prawo wobec przemocy domowej	4
Dokumenty międzynarodowe	4
Przeciwdziałanie przemocy w świetle polskiego prawa	5
Korelacja Programu z innymi dokumentami krajowymi oraz regionalnymi	8
Przemoc domowa – podstawy teoretyczne	9
Pojęcie przemocy domowej	9
Rodzaje i typy przemocy	11
Fazy cyklu przemocy	13
Rola stereotypów i przekonań na temat przemocy domowej	13
Czynniki sprzyjające przemocy domowej	14
Przeciwdziałanie przemocy domowej – zakres działań organów administracji rządowej i samorządowej	16
Zadania organów administracji rządowej	17
Zadania organów administracji samorządowej	18
Zakres działań instytucji	22
Diagnoza problemu	29
Zasoby, szanse i zagrożenia w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej	34
Mocne strony	34
Słabe strony	35
Szanse	35
Zagrożenia	36
Cele i założenia Programu oraz jego monitoring i finansowanie	36
Założenia Programu	37
Adresaci	38
Realizatorzy Programu	38
Obszary i kierunki działania	39
Przewidywane efekty realizacji Programu	51
Monitorowanie i ewaluacja Programu	51
Finansowanie Programu	52

1. WSTĘP

Rodzina to mała grupa społeczna, stanowiąca załączek szerszej społeczności. Jest ona niepowtarzalnym środowiskiem kształtującym osobowość, poglądy, styl życia, system norm i wartości.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku w art. 18 i 71 wskazuje, że instytucja rodziny jest objęta szczególną ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej, a jej dobro, państwo ma obowiązek uwzględniać w swojej polityce społecznej, zwłaszcza poprzez udzielenie szczególnej pomocy rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji społecznej. Ważną rolę w rodzinie odgrywają relacje panujące pomiędzy jej członkami, które winny być oparte na miłości i zrozumieniu.

Niestety nie zawsze tak jest, czasem relacje te ulegają zaburzeniu, łamane są reguły, a zachowania poszczególnych członków rodziny stają się niezgodne z normami prawnymi i moralnymi oraz oczekiwaniami społecznymi.

Przemoc domowa rodzi szkodliwe konsekwencje, jest źródłem lęku, bólu i poczucia bezsilności. Żaden człowiek nie powinien być narażony na przemoc domową, która ma swój szczególny wymiar, ponieważ to rodzina powinna, swym członkom, gwarantować bezpieczny i harmonijny rozwój kształtujący osobowość człowieka, system norm i wartości.

Nie budzi wątpliwości fakt, że zadaniem państwa jest zatem ochrona rodziny przed zagrożeniami płynącymi z zewnątrz i wewnątrz, w tym zwłaszcza przed przemocą ze strony najbliższych.

Zjawisko przemocy dotykające społeczność lokalną jest ściśle powiązane z innymi obszarami problemów społecznych, dlatego ich rozwiązywanie powinno być wspólnym interesem uzupełniających się działań specjalistów, instytucji i organizacji.

Zintegrowanie wszelkich zasobów jednostek i organizacji do realizacji zadań daje szansę stworzenia jednolitej strategii wsparcia oraz podniesienia skuteczności udzielanej pomocy. Zgodnie z art. 6 ust.2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej do zadań własnych gmin należy opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej. Celem Głównym Programu zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy domowej oraz zmniejszenie skali tego zjawiska w Gminie Skwierzyna.

Art. 9a w/w ustawy stanowi, że gmina podejmuje działania na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej, w szczególności w ramach pracy w Zespole Interdyscyplinarnym, który realizuje działania określone w Programie.

Zaplanowane w programie działania są kontynuacją szeregu czynności, które podjęto w ramach realizacji uchwalonego wcześniej Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2019-2024.

Program określa kompleksowe działania skierowane zarówno na profilaktykę przeciwdziałania przemocy, jak również na ochronę osób doznających przemocy i oddziaływania na osoby stosujące przemoc. Podejmowane dotychczas inicjatywy potwierdzają skuteczność prowadzonych działań, zarówno w sferze udzielania profesjonalnej pomocy, jak również w zakresie działań prewencyjnych.

Podstawę programu stanowi podejście interdyscyplinarne, zgodnie z którym wszelkie działania na rzecz pomocy rodzinie powinny być planowane i wdrażane przez specjalistów z różnych dziedzin, będących przedstawicielami różnych instytucji i organizacji.

W zakresie udzielania pomocy osobom doznającym przemocy, stosującym przemoc oraz podnoszenia świadomości społecznej na temat przyczyn i skutków przemocy domowej

Program oparty jest na zasadach:

- wzajemnej współpracy i współdziałania organów władzy publicznej, organizacji pozarządowych i kościołów oraz związków wyznaniowych (zgodnie z ustawą z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działaniu pożytku publicznego i o wolontariacie oraz ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej), a także innych organizacji, środowisk i osób fizycznych uprawnionych lub zobowiązanych do inicjowania i realizacji zadań związanych pośrednio lub bezpośrednio z przeciwdziałaniem występowania przemocy i jej negatywnym następstwom,
- jawności działań organów władzy publicznej oraz podmiotów realizujących zadania publiczne w zakresie przeciwdziałania przemocy z poszanowaniem godności osoby, szczególnej ochrony dzieci, z zachowaniem ich prawa do wychowania się w rodzinie, poprzez udzielenie rodzinie szczególnego wsparcia w dążeniu do poprawy jej funkcjonowania.

Do współpracy podczas opracowywania Programu zaproszono przedstawicieli instytucji i organizacji pozarządowych zaangażowanych w realizację zadań na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej.

Do opracowania Programu został powołany zespół składający się z członków Zespołu Interdyscyplinarnego, oraz przedstawicieli Ośrodka Pomocy Społecznej, Gminnej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, placówek oświatowych, ochrony zdrowia i organizacji pozarządowej z terenu Gminy Skwierzyna.

Program zawiera podstawy prawne podejmowanych działań, podstawowe cele i założenia, realizatorów oraz instytucje współpracujące. Przedstawia również charakterystykę zjawiska przemocy domowej i dostępne dane na temat występowania przemocy domowej.

2. PRAWO WOBEC PRZEMOCY DOMOWEJ

2.1. Dokumenty międzynarodowe

Najważniejszym dokumentem postulującym poszanowanie i zachowanie ludzkich praw oraz podstawowych wolności dla wszystkich bez względu na rasę, płeć, język lub wyznanie jest Karta Narodów Zjednoczonych z 1945 r. Podobne postulaty dotyczące praw i wolności człowieka zawiera Powszechna Deklaracja Praw Człowieka z 1948 r. Według tego dokumentu każdy ma prawo do życia, wolności, bezpieczeństwa, jak również nikogo nie wolno traktować w sposób okrutny, nieludzki i poniżający.

Przemoc domowa, a przede wszystkim wobec kobiet, znalazła również odzwierciedlenie w dokumentach międzynarodowych. Organizacja Narodów Zjednoczonych oraz Unia Europejska podjęły działania w tym zakresie. Organizacje te uznały przemoc wobec kobiet w swoich dokumentach i rekomendacjach jako naruszenie praw człowieka. Najważniejszymi dokumentami potwierdzającymi ten fakt są: Deklaracja Wiedeńska przyjęta przez ONZ na Światowej Konferencji Praw Człowieka w Wiedniu w 1993 roku, w myśl której przemoc wobec kobiet stanowi naruszenie praw człowieka, nawet gdy dochodzi do niej w tak zwanej sferze prywatnej, a także Platforma Działania, dokument przyjęty na IV Światowej Konferencji w Sprawie Kobiet w Pekinie w 1995 roku, określający szczegółowo, jakie środki przeciwko stosowaniu przemocy wobec kobiet powinny podjąć państwa członkowskie. Dokumentem dotyczącym zwalczania strukturalnej i prywatnej przemocy wobec kobiet jest Konwencja Organizacji Narodów Zjednoczonych w sprawie eliminacji wszelkich form dyskryminacji kobiet. Ważne inicjatywy na rzecz przeciwdziałania przemocy podjęto także w Europie. Za najważniejsze dokumenty przyjęte w tym zakresie należy uznać Konwencję o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności z 1950 roku. Konwencja gwarantuje każdemu prawo do życia, zdrowia i wolności. Zakazuje także tortur oraz innych form nieludzkiego i poniżającego zachowania. Ten kluczowy dokument nakłada na swoich sygnatariuszy obowiązek podjęcia działań na rzecz likwidacji przemocy i ochrony kobiet przed wszelkimi formami przemocy. Rada Europy wydała dużą liczbę zaleceń dotyczących przeciwdziałania przemocy wobec kobiet i przemocy domowej. Od 1997 roku programem realizowanym przez Unię Europejską był Program Daphne, mający na celu wsparcie projektów na rzecz likwidacji przemocy wobec kobiet i dzieci. Kontynuacją tych działań był program Daphne II (w latach 2004-2008) oraz Daphne III (2007-2013).

Dokumentem dotyczącym przeciwdziałania przemocy jest Konwencja Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej, sporządzona w Stambule w 2011 r., a przyjęta i ratyfikowana przez Polskę w 2015 r.

Ochronę dzieci przed przemocą gwarantuje Konwencja o prawach dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w 1989 roku. Uznano w niej wrodzoną godność oraz równe i niezbywalne prawa wszystkich członków rodziny ludzkiej oraz podkreślono, że dziecko do pełnego i harmonijnego rozwoju powinno wychowywać się w środowisku rodzinnym, w atmosferze szczęścia, miłości i zrozumienia. Stąd też art. 19 Konwencji o prawach dziecka nakłada na państwa zobowiązanie do podejmowania działań w dziedzinie ustawodawczej, administracyjnej, społecznej oraz wychowawczej w celu ochrony dziecka pozostającego pod opieką rodziców i opiekunów przed wszelkimi formami przemocy fizycznej bądź psychicznej, krzywdy lub zaniedbania bądź złego traktowania lub wyzysku, w tym wykorzystywania w celach seksualnych.

2.2. Przeciwdziałanie przemocy w świetle polskiego prawa

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., w art. 18, art. 47, art. 48 i art. 71 wskazuje, że instytucja rodziny, definiowana w systemie praw człowieka jako „naturalna i podstawowa komórka społeczeństwa” (art. 16 ust. 3 Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka) jest objęta szczególną ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej, a jej dobro państwo ma obowiązek uwzględnić w swojej polityce społecznej. Szczególnie chroniona instytucja rodziny ustrojowo jest łączona z podstawową dla systemu praw człowieka zasadą ochrony życia rodzinnego (art. 47 Konstytucji RP) i prawem rodziców do wychowywania dzieci zgodnie z własnymi przekonaniami (art. 48 ust. 1 Konstytucji RP).

Jednocześnie, w duchu subsydiarności działań władzy publicznej, przepis art. 33 Konstytucji RP nakłada na nią obowiązek konstruowania polityki rodzinnej i społecznej z uwzględnieniem zasady równych praw mężczyzn i kobiet w życiu rodzinnym, politycznym, społecznym i gospodarczym.

Zgodnie z art. 72 Konstytucji RP, Rzeczpospolita Polska zapewnia ochronę praw dziecka, a każdy ma prawo żądać od organów władzy publicznej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją. Nie budzi wątpliwości fakt, że zadaniem instytucji i organizacji publicznych jest ochrona osób przed przemocą, również krzywdzeniem ze strony osób bliskich.

Kolejnym dokumentem regulującym działania dotyczące przemocy domowej jest ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej. Definiuje ona pojęcie przemocy domowej, określa zadania organów administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, zasady postępowania wobec

osób doznających przemocy domowej oraz zasady postępowania wobec osób stosujących przemoc.

Na samorząd województwa ustawa nakłada obowiązek inspirowania i promowania nowych rozwiązań w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, organizowania szkoleń dla osób realizujących zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy domowej, a także opracowywania programów ochrony osób doznających przemocy oraz ramowych programów korekcyjno - edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową. W związku z tym, iż przemoc występuje bardzo często w rodzinach dotkniętych problemem alkoholowym, kwestie jej dotyczące reguluje również ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Jako jeden ze sposobów przeciwdziałania alkoholizmowi przedstawia przeciwdziałanie przemocy domowej.

Nakłada ona na samorząd gminny obowiązek udzielania rodzinom, w których występują problemy alkoholowe – pomocy psychospołecznej i prawnej oraz ochrony przed przemocą domową. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej określa kompetencje jednostek pracowników pomocy społecznej, których zadaniem jest udzielanie wszelkiej pomocy osobom i rodzinom dotkniętym problemem przemocy domowej.

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy dla Gminy Skwierzyna na lata 2024-2030 będzie realizowany również w oparciu o następujące akty prawne:

- ustawę z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa,
- ustawę z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym,
- ustawę z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym,
- ustawę z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty,
- ustawę z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- ustawę z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- ustawę z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej,
- ustawę z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego,
- ustawa z dnia 22 listopada 2013 r. o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób,
- ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii,
- ustawę z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy,
- ustawę z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny,

- ustawę z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego,
- ustawę z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji,
- ustawę z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych,
- ustawę z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich

„Zgodnie z art. 207 k.k. za znęcanie się fizyczne lub psychiczne nad osobą najbliższą (współmałżonkiem, wstępnyimi, zstępnyimi, rodzeństwem i powinowatymi, a także nad osobami pozostającymi w faktycznym wspólnym pożyciu) lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny grozi kara pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5. Jeżeli czyn określony powyżej połączony jest ze stosowaniem szczególnego okrucieństwa, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10. Jeżeli następstwem stosowania przemocy domowej jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15. Poza wieloczynnościowym przestępstwem znęcania się przemoc domowa może również przyjmować m.in. postać naruszenia nietykalności cielesnej (art. 217 k.k.), naruszenia czynności narządu ciała lub rozstroju zdrowia (art. 157 k.k.), groźby bezprawnej (art. 190k.k.), zgwałcenia (art. 197 k.k.), a także inne zachowania, które są określone w Kodeksie karnym”¹

Według polskiego prawa przemoc wobec najbliższych jest przestępstwem ściganym z urzędu. Wszystkie instytucje państwowe i samorządowe, które w związku ze swą działalnością powzięły informację o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu, są zobowiązane niezwłocznie zawiadomić o tym prokuraturę lub policję. Zaniechanie tego obowiązku może skutkować odpowiedzialnością karną. Osoby, które pełnią w ramach swoich obowiązków zadania służbowe mają obowiązek powiadomienia policji lub prokuratury w przypadku podejrzenia o popełnieniu przestępstwa z użyciem przemocy wobec członków rodziny. Ponadto każdy dowiedziawszy się o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu ma społeczny obowiązek zawiadomić o tym prokuraturę lub policję. Wiele zachowań, które ustawowo podlegają karze, jest również zakwalifikowanych jako przemoc domowa.

¹ A. Olszewska Prawne aspekty przemocy w rodzinie, ORE, s. 4

Zgodnie z kodeksem karnym do takich czynów zaliczamy:

- pozostawianie osoby, względem której jest się obowiązany do opieki, w sytuacjach zagrażających bezpośrednio jej życiu lub zdrowiu,
- groźby popełnienia przestępstwa na szkodę najbliższych,
- zmuszanie do określonych zachowań,
- gwałt, nakłanianie i zmuszanie do czynów nierządnych przy wykorzystaniu stosunku
- zależności,
- dopuszczanie się czynu lubieżnego względem osoby poniżej 15 lat,
- znęcanie się psychiczne lub fizyczne,
- rozpijanie małoletniego,
- uchylanie się od obowiązku alimentacyjnego,
- porzucanie małoletniego lub osoby nieporadnej,
- uprowadzanie lub zatrzymanie małoletniego wbrew woli osoby powołanej do opieki,
- naruszanie nietykalności cielesnej,
- kradzież na rzecz osoby najbliższej,
- niszczenie mienia.

3. KORELACJA PROGRAMU Z INNYMI DOKUMENTAMI KRAJOWYMI ORAZ REGIONALNYMI

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej jest zgodny z aktami prawnymi oraz dokumentami o charakterze strategicznym, funkcjonującymi zarówno na poziomie krajowym, wojewódzkim, jak i powiatowym.

Na poziomie krajowym realizowany jest Rządowy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024 – 2030 zaś na szczeblu wojewódzkim realizowane są zadania zawarte w Wojewódzkim Programie Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024-2030, wynikające z ogólnopolskiego programu. Z kolei na poziomie powiatowym realizowany jest Powiatowy program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie w powiecie międzyrzeckim na lata 2016-2025, którego zadania korelują odpowiednio z programami realizowanymi w każdej z gmin powiatu, w tym – w gminie Skwierzyna .

Głównym założeniem Programu jest wprowadzenie w życie szerokiego zbioru działań mających na celu zwrócenie uwagi opinii publicznej na zjawisko przemocy domowej,

przeciwdziałanie przemocy domowej oraz zwiększenie profesjonalizmu służb społecznych w udzielaniu pomocy osobom doznającym przemocy domowej, a także w podejmowaniu odpowiednich działań wobec osób stosujących przemoc domową.

4. PRZEMOC DOMOWA – PODSTAWY TEORETYCZNE

4.1. Pojęcie przemocy domowej.

Kiedy myślimy o przemocy, kojarzy nam się ona najczęściej z biciem, popychaniem, kopaniem, znęcaniem się fizycznym nad drugą osobą, zmuszaniem człowieka do upokarzających czynności lub też gwałtem. Jednakże przemocą jest również poniżanie psychiczne człowieka, oczernianie go, wyzywanie, ranienie jego uczuć, niszczenie jego poczucia własnej wartości, niszczenie przedmiotów, do których jest przywiązany, głodzenie, ograniczanie swobody drugiej osoby w sposób przekraczający normy moralne, izolowanie od otoczenia. Przemoc może przybierać wiele form, może być zarówno skutkiem, jak i przyczyną dysfunkcji w rodzinie. Bez wątplenia należy zaklasyfikować ją do kategorii zachowań negatywnych o dużej szkodliwości społecznej. Mimo, że w relacjach międzyludzkich obecna była od zawsze, o przemocy domowej mówiło się niewiele, jakby nie zauważając jej jako poważnego zaburzenia w funkcjonowaniu rodziny. Takiego, które w konsekwencji prowadzi do znacznych naruszeń norm moralnych i prawnych, tragicznych skutków psychologicznych, a w skrajnych przypadkach do poważnych okaleczeń i zabójstw. Dla lepszego rozpoznania zjawiska przemocy domowej konieczne jest jej zdefiniowanie.

Przemoc domowa, zgodnie z treścią art. 2 pkt. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej to: „jedorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:

- a) narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia
- b) naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,
- c) powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę,
- d) ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,
- e) istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej”.

Osoba doznająca przemocy domowej to:

- a) małżonek, także w przypadku, gdy małżeństwo ustało lub zostało unieważnione, oraz jego wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,
 - b) wstępni i zstępni oraz ich małżonkowie,
 - c) rodzeństwo oraz ich wstępni, zstępni i ich małżonkowie,
 - d) osoby pozostające w stosunku przysposobienia i jej małżonek oraz ich wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,
 - e) osoby pozostające obecnie lub w przeszłości we wspólnym pożyciu oraz jej wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,
 - f) osoby wspólnie zamieszkujące i gospodarujące oraz ich wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonków,
 - g) osoby pozostające obecnie lub w przeszłości w trwałej relacji uczuciowej lub fizycznej niezależnie od wspólnego zamieszkiwania i gospodarowania,
 - h) małoletni,
- wobec których jest stosowana przemoc domowa.

Osoba stosująca przemoc domową – to pełnoletni, który dopuszcza się przemocy domowej wobec osób wymienionych wyżej świadek przemocy domowej – należy przez to rozumieć osobę, która posiada wiedzę na temat stosowania przemocy domowej lub widziała akt przemocy domowej.

Przez **osobę doznającą przemocy domowej** należy także rozumieć małoletniego będącego świadkiem przemocy domowej wobec osób wymienionych wcześniej².

Na zjawisko przemocy domowej można patrzeć z różnych punktów widzenia przyjmując perspektywę indywidualną, systemową lub społeczną. Perspektywa indywidualna to spojrzenie przez pryzmat osoby doznającej przemocy lub przez pryzmat osoby stosującej przemoc.

Perspektywa systemowa to ukazanie możliwych form wsparcia dla osób uwikłanych w przemoc oraz opis metod wsparcia.

Perspektywa społeczna to odbiór społeczny zjawiska przemocy domowej, postawy członków lokalnej społeczności wobec aktów przemocy, prospołeczność obywateli, postawy i czynniki mogące sprzyjać przemocy lub ją usprawiedliwiać.

Na przemoc domową można spojrzeć również z perspektywy prawnej, moralnej, psychologicznej i społecznej.

² Ustawa z 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej.

Z punktu widzenia prawa przemoc domowa to przestępstwo, którego odmiany określone są w różnych kodeksach i odpowiednio karane. Najczęściej stosowany artykuł 207 kodeksu karnego dotyczy znęcania się fizycznego lub psychicznego nad członkiem rodziny i przewiduje karę pozbawienia wolności.

Perspektywa moralna pokazuje, że dokonywanie przemocy to krzywdzenie słabszego i jest złem moralnym. Osoba stosująca przemoc powinna podlegać sankcjom własnego sumienia i potępieniu ze strony innych ludzi. Moralna ocena przemocy powinna powstrzymywać osoby stosujące przemoc i motywować świadków do pomagania.

Psychologiczne spojrzenie na przemoc domową zwraca naszą uwagę na cierpienie i bezradność osoby doznającej przemocy, odsłania mechanizmy wewnętrzne i sytuacyjne sterujące przemocą oraz złożone procesy interakcji między osobą doznającą przemocy i osobą stosującą przemoc. Psychologiczne zrozumienie przemocy odgrywa podstawową rolę przy pomaganiu osobom doznającym przemocy w wyzwalaniu się od przemocy i w naprawianiu szkód, jakie poczyniła w ich życiu.

Z perspektywy społecznej widać czynniki zawarte w obyczajach i postawach, które mogą sprzyjać przemocy lub ją usprawiedliwiać. Z drugiej strony w przeciwdziałanie przemocy mogą angażować się znaczące siły społeczne i wywierać wpływ na stan spraw publicznych.

4.2. Rodzaje i typy przemocy.

Wyróżnia się następujące formy przemocy:

Przemoc fizyczna: bicie, szarpanie, kopanie, duszenie, popychanie, obezwładnianie i inne.

Przemoc psychiczna: izolowanie, wyzywanie, ośmieszanie, grożenie, krytykowanie, poniżanie i inne.

Przemoc seksualna: zmuszanie do obcowania płciowego, innych czynności seksualnych i inne.

Przemoc ekonomiczna: nielożenie na utrzymanie osób, wobec których istnieje taki obowiązek, niezaspokajanie potrzeb materialnych, niszczenie rzeczy osobistych, demolowanie mieszkania, wynoszenie sprzętów domowych i ich sprzedawanie i inne.

Przemoc za pomocą środków komunikacji elektronicznej: wyzywanie, straszenie, poniżanie osoby w Internecie lub przy użyciu telefonu, robienie jej zdjęcia lub rejestrowanie filmów bez jej zgody, publikowanie w Internecie lub rozsyłanie telefonem zdjęć, filmów lub tekstów, które ją obrażają lub ośmieszają i inne.

Inny rodzaj zachowań: zaniedbanie, niezaspokojenie podstawowych potrzeb biologicznych, psychicznych i innych, niszczenie rzeczy osobistych, demolowanie mieszkania, wynoszenie

sprzętów domowych i ich sprzedawanie, pozostawianie bez opieki osoby, która z powodu choroby, niepełnosprawności lub wieku nie może samodzielnie zaspokoić swoich potrzeb, zmuszanie do picia alkoholu, zmuszanie do zażywania środków odurzających, substancji psychotropowych lub leków i inne.

Formy przemocy: fizyczna, psychiczna, ekonomiczna i seksualna mogą się przenikać, ale każda może też występować osobno.

Osobami doświadczającymi przemocy domowej są najczęściej kobiety, dzieci, osoby starsze lub niepełnosprawne, ale bywają też nimi mężczyźni.

Aby lepiej zrozumieć zjawisko przemocy domowej należy również rozważaniami objąć inne aspekty przemocy. tzw. **Typy przemocy wewnątrzrodzinnej:**

Przemoc gorąca - gorącą przemoc mogą powodować negatywne i intensywne przeżycia związane z frustracją, z zablokowaniem jakiś dążeń, z niespełnianiem pragnień i oczekiwań. Pojawia się agresywna reakcja na stres, która nie zostaje powstrzymana i kieruje się przeciw członkowi rodziny. Istotnym czynnikiem bywa przekonanie osoby stosującej przemoc o niezdolności osoby doznającej przemocy do obrony i poczucie własnej bezkarności. Słabość osoby doznającej przemocy wynika z przewagi fizycznej osoby stosującej przemoc lub okoliczności, w których osoba stosująca przemoc uzyskuje władzę psychiczną. Towarzyszy mu wtedy poczucie, że „może sobie na wiele pozwolić”. Przejawia się ona w postaci napadów furii, złości, wyładowań emocjonalnych. Jest to przemoc naładowana agresją, występująca zwykle w afekcie. Towarzyszą jej bogate formy ekspresji (krzyki, gwałtowne zadawanie bólu, wyzwiska).

Przemoc chłodna - Przemoc chłodna wydaje się znacznie spokojniejsza, choć czasem jest to spokój pozorny, skrywający silne emocje, ale skutecznie tłumione i kontrolowane. Polega na realizowaniu przez osobę stosującą przemoc specyficznego scenariusza zapisanego w jego umyśle, a czasem również w obyczajach i środowiskowej kulturze. Człowiek realizujący taki scenariusz przemocy, zmierzając do jakiegoś celu jest gotowy do wtargnięcia na wewnętrzne terytorium psychiczne swego dziecka lub współmałżonka. Znajduje dla tego usprawiedliwienie nawet wtedy, gdy jest świadomy cierpienia, które spowodował. Przemoc taka jest narzędziem oddziaływania zmierzającego nieraz do wzniosłych celów, które uzasadniają bolesne dla bliskiej osoby środki. Jednym ze szczególnie ważnych źródeł przemocy jest skrywane i dotkliwe poczucie niemocy, impotencji fizycznej lub psychicznej, które osoba stosująca przemoc stara się zagłuszyć, a czasem zanegować poprzez akty przemocy.

4.3. Fazy cyklu przemocy.

Aby móc lepiej zrozumieć dlaczego osobom doznającym przemocy tak trudno zmienić swoją sytuację, ważne jest przyjrzenie się specyfice relacji między osobą stosującą przemoc, a osobą doznającą przemocy. Zdecydowana większość osób nie doświadcza przemocy w sposób ciągły, gdyż przemoc ma tendencję do powtarzania się według określonej, zauważalnej prawidłowości. Istnienie tych cykli pozwala także lepiej wyjaśnić proces wiktyimizacji (stawania się osobą doznającą przemocy, traktowania siebie jako ofiary) osób doznających przemocy, a także pojawiający się w ich zachowaniu syndrom wyuczonej bezradności.

W cyklu przemocy występują trzy niezależne fazy, zmienne pod względem swej intensywności i czasu trwania:

1) faza narastającego napięcia – jest to początek cyklu, który charakteryzuje się wzrostem napięcia i natężeniem sytuacji konfliktowych,

2) faza ostrej, gwałtownej przemocy – to druga faza, w której następuje wybuch gniewu i wyładowanie agresji; agresja w tej fazie może być zagrażająca dla zdrowia i życia osoby doznającej przemocy, moment zakończenia aktu przemocy zależy wyłącznie od osoby stosującej przemoc i nie ma żadnego związku z zachowaniem osoby doznającej przemocy (sygnały jej bólu i cierpienia nie wyciszają agresji),

3) faza „miodowego miesiąca” – to trzecia faza w czasie, w trakcie której osoba stosująca przemoc wyraża swoją skruchę, okazuje żal, obiecuje, że już nigdy więcej nie skrzywdzi osoby doznającej przemocy lub po prostu zachowuje się tak jak gdyby przemoc nie miała miejsca; faza ta jest przemijająca i bez specjalistycznej pomocy kończy się nawrotem przemocy spowodowanym ponownym wzrostem napięcia u osoby stosującej przemoc. Faza „miodowego miesiąca” zatrzymuje ofiarę w sytuacji przemocy, bo łatwo pod jej wpływem zapomnieć o koszmarze pozostałych dwóch faz. Prawdziwe zagrożenie, jakie niesie za sobą ta faza jest związane z tym, że przemoc w następnym cyklu zazwyczaj jest gwałtowniejsza i za każdym razem narasta. Jeśli już raz doszło do użycia przemocy, będzie ona się powtarzać dopóki nie zostanie przerwana, najczęściej przez interwencję z zewnątrz.

4.4. Rola stereotypów i przekonań na temat przemocy domowej.

Wiele społeczeństw czy środowisk nie reaguje na problem przemocy domowej, wyrażając tym samym przyzwolenie na jej istnienie. Jest to wynikiem funkcjonujących w świadomości społecznej stereotypów i przekonań, które głęboko zapuszczają swoje korzenie i fałszują rzeczywistość. Stereotypy i mity czy przekonania usprawiedliwiają stosowanie przemocy, służą do ukrycia czy zbagatelizowania problemu, przez co utrudniają prawidłowe reagowanie na akty

brutalności czy okrucieństwa wobec bliskich. Dają osobie stosującej przemoc sygnał o społecznym przyzwoleniu na stosowanie przemocy, umacniają w nim poczucie bezkarności, zniewalając osobę doznającą przemocy i zmuszając ją do milczenia.

4.5. Czynniki sprzyjające przemocy domowej.

Przemoc we współczesnym świecie staje się zjawiskiem coraz bardziej powszechnym, a jej zasięg, różnorodność form i konsekwencje natury wychowawczej, psychologicznej, zdrowotnej i ekonomicznej powodują, że należy traktować ją jako zjawisko społeczne istotnej rangi. Próba rozwiązania tego problemu wymaga rzeczywistej współpracy przedstawicieli wielu obszarów życia społecznego, jednakże pierwszym krokiem na drodze do jego rozwiązania jest ujawnienie czynników, które jemu sprzyjają.

Normy społeczne i kulturowe – na przestrzeni wieków istniało silne społeczne przyzwolenie na stosowanie przemocy wobec najbliższych, w szczególności wobec kobiet i dzieci, co w wielu środowiskach znajduje odzwierciedlenie w obyczajach i przekonaniach związanych z rolą mężczyzny w rodzinie („pan i władca”), a także społecznej akceptacji stosowania kar cielesnych. Związane jest to z wciąż funkcjonującymi stereotypami dotyczącymi zachowania kobiet i mężczyzn, ich roli w rodzinie oraz roli w społeczeństwie.

Alkohol i narkotyki – wiele osób stosujących przemoc domową w chwili popełniania czynów przemocowych jest pod wpływem alkoholu lub narkotyków. Alkohol i narkotyki powodują osłabienie kontroli nad zachowaniem, zwiększają prawdopodobieństwo zareagowania złością i gniewem na trudności i niepowodzenia życiowe, znoszą zahamowania, zaburzają ocenę sytuacji, wyzwalają skrywane emocje i sprzyjają antyspołecznym i nieakceptowanym zachowaniom. Należy jednak stanowczo podkreślić, że nadużywanie alkoholu lub narkotyków przez osobę stosującą przemoc nie jest w żadnym elemencie czynnikiem zwalniającym z odpowiedzialności za swoje czyny, aczkolwiek osoby te często starają się usprawiedliwiać swoje zachowanie faktem bycia nietrzeźwym.

Prawdopodobieństwo wystąpienia aktów przemocy domowej, w których występuje problem alkoholowy jest ponad dwukrotnie większe niż w pozostałych. Przekonanie, że przemoc dotyczy wyłącznie rodzin, w których nadużywa się alkoholu lub narkotyków jest całkowicie błędne.

Dziedziczenie wzorca przemocy z rodziny pochodzenia – dzieci wychowujące się w rodzinach, w których jest stosowana przemoc często przyswajają sobie zachowania dorosłych, których są świadkami lub osobami doznającymi przemocy. Wynika to z faktu, że uczą się od dzieciństwa, iż najlepszym i najbardziej skutecznym sposobem na rozwiązywanie konfliktów jest przemoc,

poprzez co będąc dorosłymi zwyczajnie nie umieją odnaleźć się w trudnej dla nich sytuacji i reagują zgodnie z wyuczonym w dzieciństwie wzorcem. Podkreślić należy, że nie każda osoba doświadczająca przemocy w dzieciństwie lub będąca wówczas świadkiem przemocy, będzie sama w przyszłości stosować przemoc, niemniej jednak prawdopodobieństwo w tym wypadku jest zdecydowanie wyższe niż u osoby pochodzącej z rodziny, w której przemoc nie występowała.

Przemoc może spowodować oprócz szkód fizycznych również trwałe i rozległe następstwa w psychice człowieka. Z powodu wielu następstw takich doświadczeń, cierpią nie tylko ci, którzy są osobami doświadczającymi przemocy, ale również bezsilni świadkowie obserwujący akty przemocy, tj. najczęściej dzieci.

Konsekwencje doświadczania przemocy przez osoby dorosłe:

- poważne obrażenia ciała,
- wzrost częstości objawów związanych ze stresem (ból głowy, żołądka, pleców),
- przygnębienie, smutek, obojętność, popadanie w depresję, niepokój,
- niekontrolowane wybuchy płaczu, śmiechu czy agresji,
- zmienność nastrojów, decyzji,
- lęk przed bliskością, nieufność, poczucie zagrożenia, niska samoocena,
- kłopoty z zasypianiem, koszmary nocne, kłopoty z koncentracją,
- zaprzeczanie, obwinianie się, bezradność, adaptacja do przemocy.

Konsekwencje doświadczania przemocy przez dzieci:

- obrażenia cielesne,
- życie w poczuciu ciągłego strachu i zagrożenia,
- brak poczucia bezpieczeństwa i stabilności środowiska wychowawczego,
- liczne schorzenia psychosomatyczne,
- znęcanie psychiczne może prowadzić do nieprzystosowania interpersonalnego (niski poziom kompetencji społecznych, trudności w kontaktach z rówieśnikami).

Niezwykle istotne jest podkreślenie, iż konsekwencje stosowania przemocy ujawniają się często również po długim czasie, kiedy dziecko dorasta lub też już w jego dorosłym życiu. Odroczone skutki przemocy objawiają się w postaci różnych form niedostosowania społecznego (tj. trudności w nauce, wagarowanie, ucieczki z domu, udział w przestępstwach, wysoki poziom agresji, nadużywanie alkoholu, branie narkotyków, itp.).

Spoleczne konsekwencje doświadczania przemocy:

- przemoc domowa jako siła niszcząca cały system rodzinny niesie za sobą ryzyko dziedziczenia przez dzieci zachowań przemocowych i powielania ich w dorosłym życiu,

- niezwalczana przemoc przybiera na sile, utrwała się niosąc konsekwencje dla uwikłanych w nią rodzin i dla całego społeczeństwa.

5. PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY DOMOWEJ – ZAKRES DZIAŁAŃ ORGANÓW ADMINISTRACJI RZĄDOWEJ I SAMORZĄDOWEJ

Bardzo istotną rolę w realizacji zadań związanych z przeciwdziałaniem przemoc domowej odgrywa współpraca różnych służb, instytucji i organizacji pozarządowych. Reagowanie na przemoc domową jest dla osoby doznającej przemoc i osoby stosującej przemoc czytelnym komunikatem, że sytuacja rodziny nie jest sprawą prywatną, a krzywdzenie osób bliskich nie jest akceptowane społecznie. Współpraca wielu podmiotów wynika z założenia, że pomoc udzielana rodzinom powinna być kompleksowa i wielodyscyplinarna.

Pomoc musi uwzględniać aspekty życia osób krzywdzonych, jak i osób stosujących przemoc. Wsparcie oraz pomoc psychologiczną, socjalną, materialną, często medyczną i prawną powinna otrzymać cała rodzina.

„ Osobie dotkniętej przemocą domową udziela się bezpłatnej pomocy, w szczególności w formie:

- 1) poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego;
- 2) interwencji kryzysowej i wsparcia;
- 3) ochrony przed dalszym krzywdzeniem przez uniemożliwienie osobie stosującej przemoc domową korzystania ze wspólnie zajmowanego mieszkania z osobą doznającą przemoc domowej oraz zakazanie kontaktowania się i zbliżania się do osoby doznającej przemoc domowej;
- 4) zapewnienia osobie doznającej przemocą domową bezpiecznego schronienia w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla osób doznających przemoc domowej;
- 5) badania lekarskiego w celu ustalenia przyczyn i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemoc domowej oraz wydania zaświadczenia lekarskiego w tym przedmiocie;
- 6) zapewnienia osobie doznającej przemoc domowej, która nie ma tytułu prawnego do lokalu zajmowanego wspólnie z osobą stosującą przemoc domową w uzyskaniu mieszkania”³.

„ Ogromną rolę odgrywa wówczas policjant, pracownik socjalny, członek gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, psycholog, pedagog szkolny, lekarz, pielęgniarka jak również przedstawiciel działającej na danym terenie organizacji pozarządowej. Podejmując

³ Ustawa z 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemoc domowej.

decyzję o współpracy jest szansa na zwiększenie efektywności działań na bardziej skuteczne i twórcze rozwiązywanie problemów.⁴

Jednolite działania na rzecz zapobiegania przemocy domowej w Polsce określiła ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej, uchwalona dla zwiększenia skuteczności przeciwdziałania przemocy domowej oraz inicjowania i wspierania działań polegających na podnoszeniu świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków przemocy domowej. Realizatorami Ustawy są organy administracji rządowej i przy wsparciu państwowych jednostek organizacyjnych realizujących zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej oraz współpracy z organizacjami pozarządowymi, kościołami i związkami wyznaniowymi, prokuraturą i sądami, a także jednostki samorządu terytorialnego przy współpracy podmiotów i/lub organizacji pozarządowych oraz kościołów i związków wyznaniowych.

5.1. Zadania organów administracji rządowej

Do zadań wojewody należy w szczególności:

- 1) opracowywanie materiałów instruktażowych, zaleceń, procedur postępowania interwencyjnego w sytuacjach kryzysowych związanych z przemocą domową dla osób realizujących te zadania;
- 2) monitorowanie zjawiska przemocy domowej;
- 3) powoływanie i odwoływanie Wojewódzkiego Koordynatora Realizacji Rządowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej;
- 4) monitorowanie realizacji Rządowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej przez Wojewódzkiego Koordynatora Realizacji Rządowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej;
- 5) nadzór nad realizacją zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej realizowanych przez samorząd gminny, powiatowy i województwa;
- 6) kontrola realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej wykonywanych przez podmioty niepubliczne na podstawie umów z organami administracji rządowej i samorządowej.

⁴ K. Michalska, D. Jaszczak-Kuźmińska: Przemoc w rodzinie. Warszawa 2007, s. 33.

5.2. Zadania organów administracji samorządowej

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej określa dla organów samorządu gminnego, powiatowego oraz województwa następujące zadania:

Samorząd gminny:

- 1) opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej;
- 2) prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą domową;
- 3) zapewnienie osobom doznającym przemocy domowej miejsc w ośrodkach wsparcia;
- 4) tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

W skład zespołu interdyscyplinarnego wchodzi przedstawiciele: jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty, ochrony zdrowia, organizacji pozarządowych, a także kuratorzy sądowi. Mogą również wchodzić prokuratorzy oraz przedstawiciele innych podmiotów działających na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej.

Przewodniczącym zespołu interdyscyplinarnego jest wybierany na pierwszym posiedzeniu zespołu spośród jego członków. Zespół interdyscyplinarny wybiera spośród swoich członków zastępcę przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego, który wykonuje obowiązki powierzone mu przez przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego i zastępuje go w czasie nieobecności. Do zastępcy przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego stosuje się przepisy o przewodniczącym.

Posiedzenia zespołu interdyscyplinarnego odbywają się w zależności od potrzeb, jednak nie rzadziej niż raz na dwa miesiące. Zespół interdyscyplinarny działa na podstawie porozumień zawartych między wójtem, burmistrzem albo prezydentem miasta a uczestniczącymi podmiotami.

Obsługę organizacyjno-techniczną i finansową zespołu interdyscyplinarnego zapewnia właściwy dla danej gminy ośrodek pomocy społecznej.

W celu dokonania diagnozy i oceny sytuacji w związku ze zgłoszonym podejrzeniem wystąpienia przemocy domowej Zespół Interdyscyplinarny powołuje grupę diagnostyczno-pomocową.

W skład grupy diagnostyczno-pomocowej wchodzi: pracownik socjalny jednostki organizacyjnej pomocy społecznej i funkcjonariusz policji. Mogą także wchodzić: pracownik

sojalny specjalistycznego ośrodka wsparcia dla osób doznających przemocy domowej; asystent rodziny; nauczyciel, wychowawca będący wychowawcą klasy lub nauczyciel znający sytuację domową małoletniego, osoby wykonujące zawód medyczny, w tym lekarz, pielęgniarka, położna lub ratownik medyczny; przedstawiciel gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych oraz pedagog, psycholog lub terapeuta, będący przedstawicielami podmiotów mogących wchodzić w skład Zespołu Interdyscyplinarnego. W sprawach osób stosujących przemoc domową, pozostających pod dozorem lub nadzorem kuratora sądowego, w skład grupy diagnostyczno- -pomocowej wchodzi także zawodowy kurator sądowy lub wskazany przez kierownika zespołu kuratorskiej służby sądowej społeczny kurator sądowy. Członkowie zespołu interdyscyplinarnego oraz grup diagnostyczno-pomocowych wykonują zadania w ramach obowiązków służbowych lub zawodowych. Prace w ramach grup diagnostyczno-pomocowych są prowadzone w zależności od potrzeb wynikających z problemów występujących w indywidualnych przypadkach.

Rada gminy określa w drodze uchwały tryb i sposób powoływania i odwoływania członków zespołu interdyscyplinarnego.

Zespół interdyscyplinarny realizuje działania określone w gminnym programie przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej. Do zadań zespołu interdyscyplinarnego należy tworzenie warunków umożliwiających realizację zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej oraz integrowanie i koordynowanie działań podmiotów wchodzących w skład Zespołu Interdyscyplinarnego w szczególności przez:

- 1) diagnozowanie problemu przemocy domowej na poziomie lokalnym;
- 2) inicjowanie działań profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych mających na celu przeciwdziałanie przemocy domowej i powierzanie ich wykonania właściwym podmiotom;
- 3) inicjowanie działań w stosunku do osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową;
- 4) opracowanie projektu gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej;
- 5) rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym;
- 6) powoływanie grup diagnostyczno-pomocowych i bieżące monitorowanie realizowanych przez nie zadań;
- 7) monitorowanie procedury „Niebieskie Karty”;

8) przekazywanie informacji, o której mowa w art. 9e ust. 3, oraz dokumentacji, o której mowa w art. 9c ust. 5a;

9) kierowanie osoby stosującej przemoc domową do uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym dla osób stosujących przemoc domową lub programie psychologiczno-terapeutycznym dla osób stosujących przemoc domową;

10) składanie, na wniosek grupy diagnostyczno-pomocowej, zawiadomienia o popełnieniu przez osobę stosującą przemoc domową wykroczenia, o którym mowa w art. 66c ustawy z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń.

Do zadań grup diagnostyczno-pomocowych należy w szczególności:

1) dokonanie, na podstawie procedury „Niebieskie Karty”, oceny sytuacji domowej osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową;

2) realizacja procedury „Niebieskie Karty” w przypadku potwierdzenia podejrzenia wystąpienia przemocy domowej, zwłaszcza w sytuacji wystąpienia ryzyka zagrożenia życia lub zdrowia;

3) zawiadomienie osoby podejrzanej o stosowanie przemocy domowej o wszczęciu procedury „Niebieskie Karty” pod jej nieobecność;

4) realizacja działań w stosunku do osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową;

5) występowanie do zespołu interdyscyplinarnego z wnioskiem o skierowanie osoby stosującej przemoc domową do uczestnictwa w programach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową albo w programach psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową;

6) występowanie do zespołu interdyscyplinarnego z wnioskiem o złożenie zawiadomienia o popełnieniu przez osobę stosującą przemoc domową wykroczenia, o którym mowa w art. 66c ustawy z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń;

7) monitorowanie sytuacji osób doznających przemocy domowej, a także zagrożonych wystąpieniem przemocy domowej, w tym również po zakończeniu procedury „Niebieskie Karty”;

8) zakończenie procedury „Niebieskie Karty”;

9) dokumentowanie podejmowanych działań, stanowiących podstawę:

a. uznania braku zasadności wszczęcia procedury „Niebieskie Karty”,

b. wszczęcia procedury „Niebieskie Karty”;

10) informowanie przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego o efektach podjętych działań w ramach procedury „Niebieskie Karty”.

Członkowie zespołu interdyscyplinarnego oraz grup diagnostyczno-pomocowych w zakresie niezbędnym do realizacji zadań mogą przetwarzać dane osób dotkniętych przemocą domową i osób stosujących przemoc domową, dotyczące: stanu zdrowia, nałogów, skazań, orzeczeń o ukaraniu, a także innych orzeczeń wydanych w postępowaniu sądowym lub administracyjnym, bez zgody i wiedzy osób, których dane te dotyczą.

Członkowie zespołu interdyscyplinarnego oraz grup diagnostyczno-pomocowych zobowiązani są do zachowania poufności wszelkich informacji i danych, które uzyskali przy realizacji zadań. Obowiązek ten rozciąga się także na okres po ustaniu członkostwa w zespole interdyscyplinarnym oraz w grupach diagnostyczno-pomocowych.

Samorząd gminny realizuje również obowiązek przeciwdziałania przemocy domowej w rodzinach z problemem alkoholowym. Zgodnie z ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi do zadań własnych gminy należy m.in. udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe – pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą domową.

Pomoc udzielana przez gminę polega na tworzeniu i prowadzeniu punktów informacyjno-konsultacyjnych, schronisk dla osób doznających przemocy domowej, ośrodków interwencji kryzysowej, telefonów zaufania, programów środowiskowych. Pośrednio udzielana przez gminę pomoc polega również na inicjowaniu powstawania i wspieraniu organizacji społecznych, pomagających osobom doznającym przemocy domowej oraz grup wsparcia dla osób doznających przemocy domowej. W przypadku, gdy aktem przemocy towarzyszy picie alkoholu należy powiadomić gminną komisję rozwiązywania problemów alkoholowych, która zgodnie z prawem powinna: przeprowadzić dokładne rozeznanie sytuacji, wezwać osobę nadużywającą alkohol i stosującą przemoc na rozmowę ostrzegawczą, informującą o prawnych konsekwencjach stosowania przemocy wobec bliskich, udzielić wsparcia osobom poszkodowanym, poinformować członków rodzin o możliwościach szukania pomocy w zakresie problemów alkoholowych i przemocy domowej, prowadzić dokumentację przypadku, w przypadku stwierdzenia bądź podejrzenia popełnienia przestępstwa powiadomić organy ścigania, w razie konieczności powiadomić policję i wnioskować o objęcie rodziny działaniami zgodnymi z kompetencjami, np. wizyty dzielnicowego, w razie konieczności powiadomić ośrodek pomocy społecznej i wnioskować o objęcie rodziny działaniami zgodnymi z kompetencjami, wnioskować do sądu rejonowego o zastosowanie, wobec osoby uzależnionej od alkoholu, obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego, współpracować z innymi instytucjami i organizacjami pomagającymi osobom doznającym przemocy domowej w środowisku lokalnym.

Samorząd powiatowy:

- 1) tworzenie i prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla osób doznających przemocy domowej;
- 2) opracowywanie i realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową;
- 3) opracowywanie i realizacja programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową;
- 4) wydawanie zaświadczeń o zgłoszeniu się osoby stosującej przemoc domową do uczestnictwa w programach, o których mowa w pkt 2 i 3, oraz o ich ukończeniu.

Samorząd województwa:

- 1) opracowanie i realizacja wojewódzkiego programu przeciwdziałania przemocy domowej;
- 2) inspirowanie i promowanie nowych rozwiązań w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej;
- 3) opracowywanie ramowych programów ochrony osób doznających przemocy domowej oraz ramowych programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową, a także ramowych programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową;
- 4) organizowanie szkoleń dla osób realizujących zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy domowej, w tym obowiązkowych szkoleń dla członków zespołu interdyscyplinarnego oraz grup diagnostyczno- -pomocowych.

5.3. Zakres działań instytucji**Pomoc społeczna**

Celem działania pomocy społecznej jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych, których same nie są w stanie pokonać, a także zapobieganie powstawaniu tych sytuacji. Pomoc udzielana jest między innymi z powodu wstępowania przemocy domowej. Przemoc domowa jest przyczyną dysfunkcji rodziny, a także może być konsekwencją dysfunkcji o innym podłożu. Pomocy udziela się także w przypadku: sieroctwa, bezdomności, alkoholizmu, narkomanii, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Wszystkie te sytuacje mogą sprzyjać występowaniu przemocy wobec bliskich, bądź z niej wynikać. W strukturach lokalnych funkcjonują ośrodki pomocy społecznej.

Bezpośrednią pomocą rodzinom i osobom potrzebującym zajmują się pracownicy socjalni, działający zgodnie z ustaloną rejonizacją.

W ramach swoich kompetencji i zadań pomoc społeczna:

- przeprowadza wywiad środowiskowy umożliwiający diagnozę sytuacji rodziny lub osoby
- przygotowuje wszechstronny plan pomocy,
- monitoruje efekty podjętych działań,
- pomaga w załatwianiu spraw urzędowych i innych ważnych spraw bytowych,
- udziela szeroko rozumianego poradnictwa, np. prawnego, psychologicznego lub wskazuje miejsca gdzie można uzyskać taką pomoc,
- udziela informacji o przysługujących świadczeniach i formach pomocy, w uzasadnionych przypadkach: udziela pomocy finansowej w formie zasiłków stałych, okresowych, celowych, udziela pomocy rzeczowej, np. przekazanie odzieży, żywności, udziela zasiłków i pożyczek na ekonomiczne usamodzielnienie się,
- informuje o możliwościach uzyskania pomocy w środowisku lokalnym, wskazuje miejsca zajmujące się pomaganiem osobom doznającym przemocy domowej, w tym możliwości otrzymania schronienia np. w schroniskach, hostelach, ośrodkach,
- w razie potrzeby zwraca się do policji o podjęcie działań prewencyjnych wobec osoby stosującej przemoc, zgodnie z kompetencjami policji,
- w przypadku stwierdzenia bądź podejrzenia popełnienia przestępstwa powiadamia organy ścigania,
- w razie zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą domową pracownik socjalny wykonujący obowiązki służbowe ma prawo odebrać dziecko z rodziny i umieścić je u innej niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, w rodzinie zastępczej lub w całodobowej placówce opiekuńczo-wychowawczej zgodnie z ustaloną procedurą; powyższą decyzję, pracownik socjalny podejmuje wspólnie z funkcjonariuszem policji, a także z lekarzem, ratownikiem medycznym, lub pielęgniarką,
- może organizować i prowadzić np. punkty informacyjne, ośrodki pomocy, grupy wsparcia dla osób doznających przemocy domowej, świetlice dla dzieci, współpracuje z innymi instytucjami i organizacjami.

Policja

„W Polsce istnieją lokalne wzorce współdziałania prokuratury i policji z organizacjami pozarządowymi i samorządami lokalnymi, a obowiązująca od 2005 roku ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej, która daje wiele uprawnień władzom lokalnym, jest

w tym obszarze pomocna. Funkcjonariusze policji są zwykle pierwsi na miejscu zdarzenia, pierwsi mają kontakt z osobą doznającą przemocy i osobą stosującą przemoc. Dlatego też indywidualna reakcja funkcjonariuszy jednocześnie jest miernikiem instytucjonalnej reakcji wobec ofiar i sprawców”.⁵

Do podstawowych zadań policji należy m.in.: ochrona życia i zdrowia ludzi oraz mienia przed bezprawnymi zamachami naruszającymi te dobra, inicjowanie i organizowanie działań mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym i współdziałanie w tym zakresie z organami państwowymi, samorządowymi i organizacjami pozarządowymi, wykrywanie przestępstw i wykroczeń oraz ściganie sprawców. Z kolei działania chroniące osoby doznające przemocy domowej podejmowane przez policję zgodnie z obowiązującym prawem to: interwencja, sporządzenie dokładnego opisu zdarzenia (notatka urzędowa), zatrzymanie sprawców przemocy domowej stwarzających w sposób oczywisty zagrożenie dla życia bądź zdrowia osób doznających, a także mienia, prowadzenie postępowania przeciwko osobie stosującej przemoc w przypadku zgłoszenia lub stwierdzenia popełnienia przestępstwa, zabezpieczenie dowodów popełnienia przestępstwa, podjęcie działań prewencyjnych wobec osoby stosującej przemoc, udzielenie informacji osobom doznającym przemocy o możliwości uzyskania pomocy. Osoby wzywające policję mają natomiast prawo do uzyskania od policjantów zapewnienia o doraźnym bezpieczeństwie, uzyskania informacji, kto przyjechał na wezwanie (numer identyfikacyjny policjantów, nazwa i siedziba jednostki), wykorzystania dokumentacji interwencji policyjnej jako dowodów w sprawie karnej przeciw osobie stosującej przemoc, zgłoszenia interweniujących policjantów na świadków w sprawie sądowej.

Sądy rodzinne i opiekuńcze

Sądy rodzinne i opiekuńcze zobowiązane są do reagowania na każdą informację dotyczącą wszelkich nieprawidłowości w opiece nad dzieckiem oraz naruszenia jego dóbr. Powołane zostały w szczególności do rozpoznawania spraw z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego, postępowania w sprawach nieletnich oraz w stosunku do osób uzależnionych od alkoholu. Sądy te przyjmują każde zawiadomienie o przemocy nad małoletnimi, jak również prowadzą postępowanie opiekuńcze mające na celu zabezpieczenie dzieci oraz resocjalizację rodziny.

⁵ L. Tomaszewska: Przemoc wobec kobiet w rodzinie. [w:] Niezbędnik prokuratora. Warszawa 2007, s. 52-53.

W sytuacji wystąpienia przemocy wobec dzieci sądy opiekuńcze i rodzinne w swoich kompetencjach posiadają możliwość zastosowania następujących środków:

- zobowiązanie rodziców oraz małoletniego do określonego postępowania z jednoczesnym wskazaniem sposobu kontroli wykonania wydanych zarządzeń, np. podjęcie terapii odwykowej, uczęszczanie na zajęcia typu Szkoła dla rodziców i wychowawców, powstrzymanie się od spożycia alkoholu, poddanie się badaniom psychologicznym, psychiatrycznym itd.,
- poddanie wykonywania władzy rodzicielskiej stałemu nadzorowi kuratora sądowego,
- skierowanie małoletniego do organizacji lub instytucji powołanej do przygotowania zawodowego albo do innej placówki sprawującej częściową pieczę nad dziećmi,
- zarządzenie umieszczenie małoletniego w rodzinie zastępczej albo w placówce opiekuńczo-wychowawczej,
- zakazanie rodzicom pozbawionym władzy rodzicielskiej osobistej styczności z dzieckiem.

Środki te mogą być już tymczasowo stosowane jeszcze przed prawomocnym zakończeniem postępowania, włączając w to nawet zakaz osobistej styczności z dzieckiem w sytuacji, gdy rodzice nie są pozbawieni władzy rodzicielskiej. W swojej właściwości sądy opiekuńcze mogą zastosować również jako środek końcowy pozbawienie władzy rodzicielskiej. Ustawa o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich zawiera katalog środków wychowawczych, środków leczniczych oraz środków poprawczych stosowanych przez sądy opiekuńcze wobec nieletnich jeśli inne środki nie są w stanie zapewnić ich resocjalizacji. Do środków wychowawczych zaliczamy m.in.:

- 1) upomnienie;
- 2) zobowiązanie do określonego postępowania, a zwłaszcza do naprawienia wyrządzonej szkody w całości albo w części, do zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, do wykonania prac społecznych, do przeproszenia pokrzywdzonego, do podjęcia nauki lub pracy, do uczestniczenia w odpowiednich zajęciach o charakterze wychowawczym, terapeutycznym, w szczególności terapii uzależnień, psychoterapii, psychoedukacji, lub szkoleniowym, do powstrzymywania się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, do powstrzymania się od kontaktowania się z pokrzywdzonym lub innymi osobami w określony sposób lub do zaniechania używania substancji psychoaktywnej;
- 3) nadzór odpowiedzialny rodziców albo opiekuna nieletniego;
- 4) nadzór organizacji społecznej, w tym organizacji pozarządowej, której celem statutowym jest praca z nieletnimi o charakterze wychowawczym, terapeutycznym lub szkoleniowym,

zapobieganie demoralizacji nieletnich lub pomoc w readaptacji społecznej nieletnich, pracodawcy albo osoby godnej zaufania udzielających poręczenia za nieletniego;

5) nadzór kuratora sądowego;

6) skierowanie do ośrodka kuratorskiego, a także do organizacji społecznej, w tym organizacji pozarządowej, lub instytucji zajmujących się pracą z nieletnimi o charakterze wychowawczym, terapeutycznym lub szkoleniowym, po uprzednim porozumieniu się z tą organizacją lub instytucją;

7) zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów albo pojazdów określonego rodzaju;

8) przepadek przedmiotów pochodzących z czynu zabronionego, przepadek przedmiotów, które służyły lub były przeznaczone do popełnienia czynu zabronionego, przepadek równowartości przedmiotów pochodzących z czynu zabronionego lub przedmiotów, które służyły lub były przeznaczone do popełnienia czynu zabronionego, przepadek przedmiotów, których wytwarzanie, posiadanie, obrót, przesyłanie, przenoszenie, przewóz lub przechowywanie jest zabronione, przepadek przedsiębiorstwa albo jego równowartości, przepadek korzyści majątkowej albo jej równowartości lub przepadek przedmiotów czynów zabronionych;

9) umieszczenie w rodzinie zastępczej zawodowej specjalistycznej, która ukończyła szkolenie przygotowujące do sprawowania opieki nad nieletnim, zwanej dalej „rodziną zastępczą zawodową”;

10) umieszczenie w młodzieżowym ośrodku wychowawczym;

11) umieszczenie w okręgowym ośrodku wychowawczym.

Prokuratura

Ważna jest posiadana przez prokuratora wiedza na temat specyfiki zjawiska przemocy domowej, aby w trakcie postępowania sądowego naczelną zasadą przyświecającą jego pracy było zapewnienie bezpieczeństwa osobom pokrzywdzonym i pociągnięcie do odpowiedzialności tych, którzy stosują przemoc wobec najbliższych. Osoby poszkodowane na skutek przemocy domowej, a także świadkowie mogą złożyć w prokuraturze bądź na policji zawiadomienie o przestępstwie ściganym w trybie publiczno-skargowym lub wniosek o ściganie przestępstwa (dotyczy to przestępstw ściganych na wniosek osoby poszkodowanej). W przypadku uzasadnionego podejrzenia, że popełniono przestępstwo prokuratura wspólnie z policją ma obowiązek:

- wszcząć postępowanie przygotowawcze mające na celu sprawdzenie, czy faktycznie popełniono przestępstwo,
- wyjaśnienia okoliczności czynu,

- zebrania i zabezpieczenia dowodów,
- ujęcia sprawcy,
- w uzasadnionym przypadku zastosować środek zapobiegawczy wobec sprawcy przemocy w postaci dozoru policyjnego czy tymczasowego aresztowania.

Ochrona zdrowia

Głównym zadaniem służb ochrony zdrowia jest dbanie o zdrowie pacjenta. Zjawisko przemocy domowej kwalifikuje się do zakresu sytuacji objętych świadczeniami zdrowotnymi, ponieważ bardzo często towarzyszą mu wyraźne uszkodzenia zdrowia somatycznego i zawsze występują poważne uszkodzenia zdrowia psychicznego.

W dziedzinie pomocy osobom doznającym przemocy domowej, oprócz zadań podstawowych, takich jak np. udzielenie pomocy medycznej, istotne jest:

- rozpoznanie sygnałów świadczących o występowaniu przemocy, szczególnie gdy osoba doznająca przemocy bądź świadkowie próbują to ukryć,
- umiejętność przeprowadzenia rozmowy umożliwiającej rozpoznanie form przemocy i częstotliwości jej występowania,
- poinformowanie osób doznających przemocy o możliwościach szukania pomocy,
- wystawienie na prośbę poszkodowanych zaświadczenia lekarskiego o stwierdzonych obrażeniach,
- poinformowanie osób doznających przemocy o miejscach i warunkach wystawienia obdukcji,
- w przypadku stwierdzenia takiej konieczności lub na prośbę poszkodowanych powiadomienie innych służb, np. pomocy społecznej, policji, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych,
- w przypadku podejrzenia lub stwierdzenia podczas badania popełnienia przestępstwa, np. ślady ciężkiego uszkodzenia ciała, ślady podejrzanых oparzeń, wykorzystania seksualnego – powiadomienie organów ścigania.

Oświata

Placówki oświatowe powołane są, by realizować funkcję dydaktyczną, wychowawczą i opiekuńczą, w tym zadania związane z zapewnieniem bezpieczeństwa uczniom (podopiecznym) w czasie organizowanych w tych placówkach zajęć. Jest to równoznaczne z reagowaniem na informacje o popełnieniu przestępstwa w stosunku do dziecka, jakim jest stosowanie przemocy wobec niego.

Pracownicy placówek oświatowych najczęściej mogą zaobserwować widoczne zmiany w zachowaniu uczniów, sugerujące istnienie kryzysowych zdarzeń w rodzinie, albo też widoczne ślady stosowania przemocy fizycznej.

Zgodnie z art. 12 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej zobowiązani są zawiadomić odpowiednie służby (policję lub prokuraturę). Powinni także przedsięwziąć niezbędne czynności do czasu przybycia organu powołanego do ścigania przestępstw lub do czasu wydania przez ten organ stosownego zarządzenia, aby nie dopuścić do zatarcia śladów i dowodów przestępstwa, gdyż w przeciwnym wypadku podlegają odpowiedzialności dyscyplinarnej.

Biorąc pod uwagę troskę o zdrowie psychofizyczne dziecka i zapewnienie mu bezpieczeństwa pracownicy placówki oświatowej muszą zadbać również o specjalistyczną pomoc – medyczną i/lub psychologiczną. Zobowiązani są również do poinformowania rodziców (opiekunów) małoletniego o jego aktualnej sytuacji.

W przypadku, gdy niemożliwe jest powiadomienie osób sprawujących prawną opiekę nad dzieckiem (m. in. w sytuacji zagrożenia zdrowia i życia dziecka z ich strony) pracownicy placówki oświatowej informują o sytuacji sąd rodzinny i stosowne instytucje, aby ustanowić opiekuna zastępczego. Działania takie mają przede wszystkim na celu przywrócenie dziecku poczucia bezpieczeństwa i minimalizację szkód psychicznych, na które było dotychczas narażone.

Organizacje pozarządowe

„W środowiskach lokalnych powstają oraz działają organizacje pozarządowe, które specjalizują się w pomaganiu osobom doznającym przemocy domowej. W ramach swojej działalności oferują między innymi pomoc psychologiczną – indywidualną i grupową, pomoc prawną, m. in. w pisaniu pozwów i wniosków, pomoc socjalną, grupy wsparcia, grupy samopomocowe, pomoc socjoterapeutyczną dla dzieci, udział w pracach zespołów pomagających osobom doznającym przemocy, np. w grupach diagnostyczno-pomocowych, zespołach istniejących przy gminnych komisjach rozwiązywania problemów alkoholowych czy ośrodku pomocy społecznej”⁶.

Ważnym aspektem działalności organizacji pozarządowych jest zapewnianie osobom doznającym przemocy całodobowej opieki wtedy, kiedy nie jest możliwe ich przebywanie

⁶ <https://www.niebieskalinia.pl/>

w swoim miejscu zamieszkania. Nie zawsze bowiem samorządy gminne czy powiatowe mają możliwości organizacji takich miejsc pobytu dla osób doznających przemocy.

6. DIAGNOZA PROBLEMU

Przemoc domowa jest zjawiskiem trudnym do badania, ze względu na fakt, że dotyczy najbardziej intymnej sfery życia człowieka. Ogólne szacowanie skali przemocy domowej obarczone jest dużym błędem ze względu na społeczne ograniczenia w ujawnianiu tego rodzaju problemów. Osoby doznające przemocy nie zawsze chcą zdradzać sprawy, które uznają za wstydlive. W konsekwencji większość przypadków przemocy nadal nie jest ujawniona. Zjawisko to przez wiele lat było marginalizowane, a podejmowane działania miały jedynie na celu odizolowanie osoby doznającej przemocy od osoby stosującej przemoc. Istnieje zatem potrzeba podejmowania kompleksowych działań skierowanych do osób doznających przemocy domowej jak również osób stosujących przemoc. Od problemu przemocy nie są wolne również rodziny zamieszkujące Gminę Skwierzyna.

Przemoc domowa często łączy się z problemem nadużywania alkoholu i występuje w rodzinach o różnym statusie społecznym.

Diagnoza zjawiska przemocy domowej została przeprowadzona w oparciu o posiadane statystyki i dane. Oszacowanie zjawiska przemocy możliwe jest między innymi dzięki procedurze „Niebieskie Karty”

W dniu 29 czerwca 2023 r. Rada Miejska w Skwierzynie. podjęła uchwałę Nr LXXV/474/23 w sprawie określenia trybu i sposobu powoływania i odwoływania członków Zespołu Interdyscyplinarnego .

W dniu 20 września 2023 r. został powołany Zarządzeniem nr 0050.120.2023 Burmistrza Skwierzyny Zespół Interdyscyplinarny w Gminie Skwierzyna.

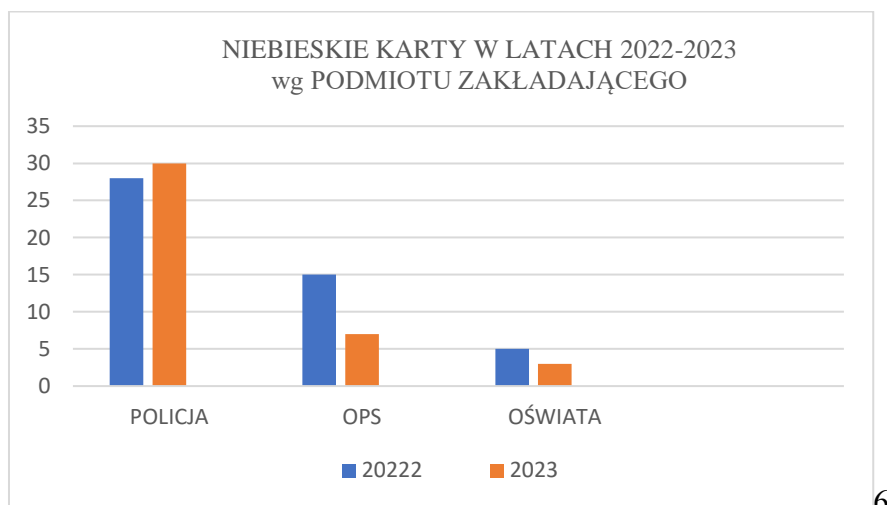
Zespół Interdyscyplinarny składa się z przedstawicieli: Ośrodka Pomocy Społecznej w Skwierzynie, Komisariatu Policji w Skwierzynie, organizacji pozarządowej, Poradni Psychologiczno- Pedagogicznej w Skwierzynie, Kuratora sądowego Sądu Rejonowego w Międzyrzeczu, ochrony zdrowia oraz oświaty.

Praca Zespołu Interdyscyplinarnego i grup diagnostyczno-pomocowych opiera się na przyjętym na posiedzeniu Zespołu Interdyscyplinarnego regulaminie.

W latach 2019 – 2024 systematycznie odbywały się posiedzenia Zespołu Interdyscyplinarnego
W ramach tych spotkań członkowie zespołu:

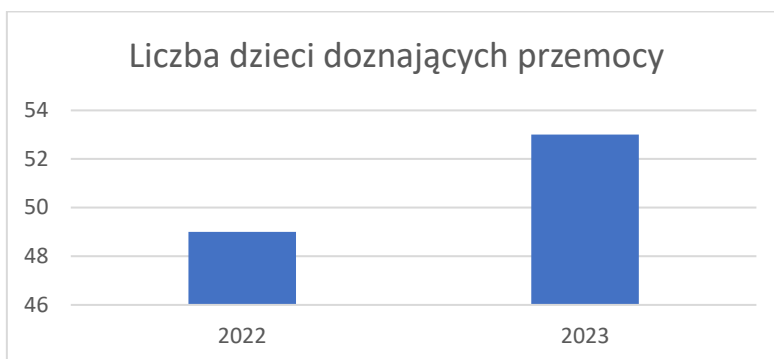
- zapoznawali się z działaniem strony internetowej www.przemoc.edu.pl, która zawiera informacje o miejscach zajmujących się pomocą dla osób doznających przemocy, stosujących przemoc i świadków takich zachowań,
- na bieżąco zapoznawali się z aktualnymi przepisami dotyczącymi ochrony danych osobowych (RODO) i podpisali odpowiednie oświadczenia.
- były prowadzone szkolenia dotyczące przemocy domowej. Celem ich było uzyskanie lepszej skuteczności działań pomocowych przez członków grup diagnostyczno-pomocowych. Szczególną uwagę poświęcono na specyfikę rozmów z osobami doznającymi przemocy,
- planowali i realizowali działania profilaktyczne.
- zapoznawali się z prowadzonymi procedurami NIEBIESKIE KARTY oraz zamykali te procedury,
- występowało do sądu o podjęcie działań wobec osób stosujących przemoc jak również informowano o możliwości popełnienia przestępstwa przez te osoby.

W latach 2022 – 2023 wszczęto procedur Niebieskiej Karty: w 2022-48, a w 2023-40.

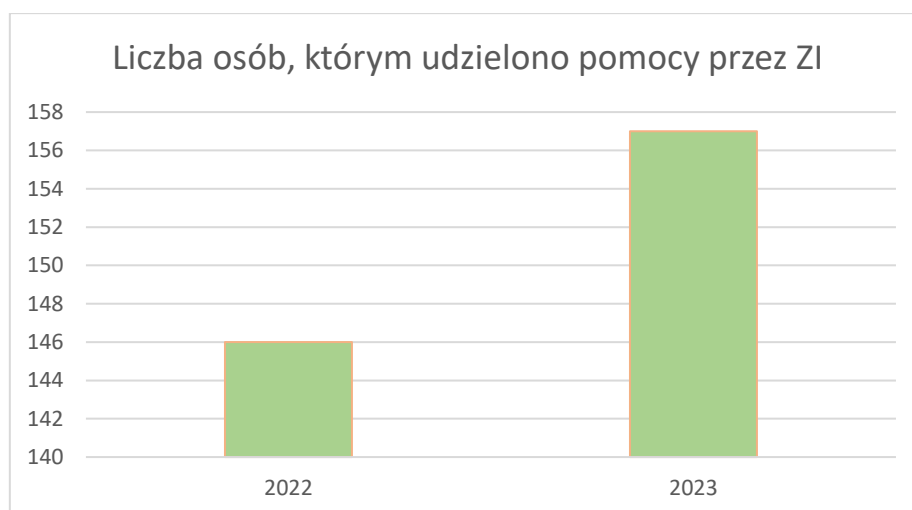

Liczba osób doznających przemocy domowej kształtowała się następująco: w roku 2022 to: **27 kobiet i 5 mężczyzn**, natomiast w roku 2023 liczba ta wynosiła **35 kobiet i 3 mężczyzn**. W środowiskach w których występuje problem przemocy, przemoc dotyka również bezpośrednio i pośrednio dzieci, są one świadkami przemocy, a po nowelizacji ustawy dzieci będące świadkami przemocy są uznawane za osoby doznające przemocy domowej.

Liczba dzieci w rodzinach z problemem przemocy wyniosła w roku 2023: **53** osób dla porównania : w 2022 roku było ich **49**.

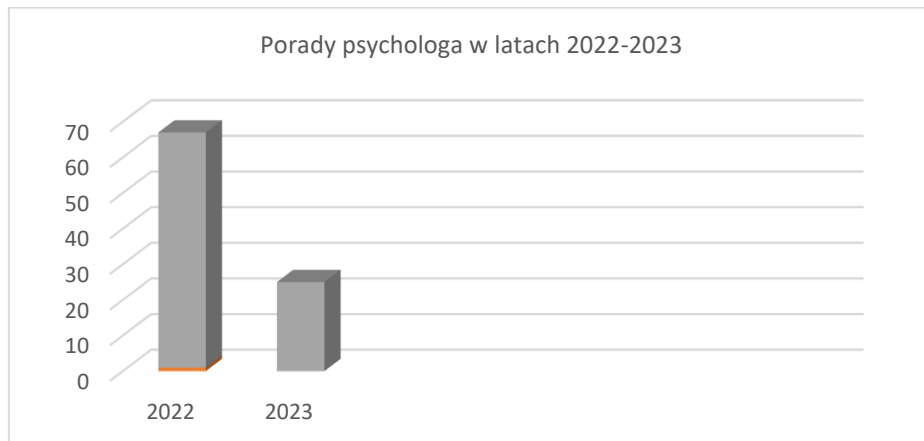
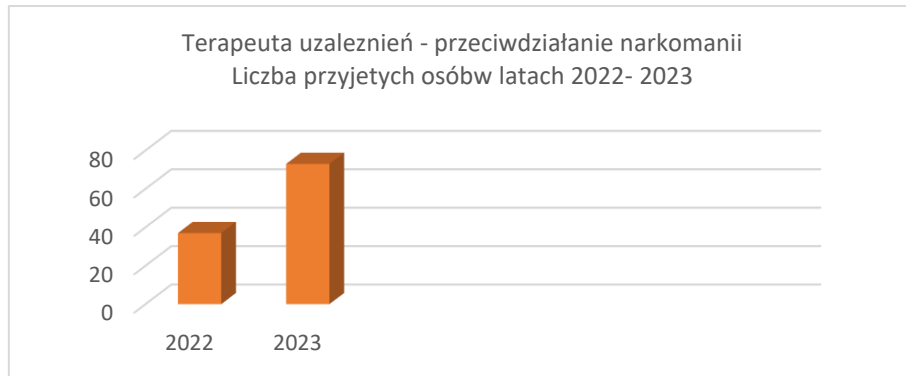

Ogółem pomocą Zespołu Interdyscyplinarnego została objętych w 2023 – 156 osób , w tym 53 dzieci. Natomiast w roku 2022 było to 147 osób dotkniętych przemocą w rodzinie, w tym 49 dzieci.

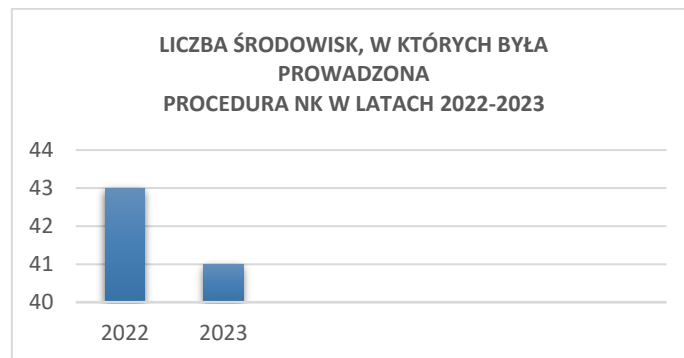

Osobom dotkniętym przemocą udzielono pomocy w zakresie interwencji kryzysowej , poradnictwa specjalistycznego, pracy socjalnej.

W roku 2023 w 41 środowiskach prowadzona była procedura Niebieskie Karty , w roku 2022 były to 43 środowiska.

Do każdego środowiska została powołana grupa robocza, a po zmianie przepisów ustawy diagnostyczno-pomocowa ich prace były prowadzone w zależności od indywidualnych potrzeb i występujących problemów:

Ilość grup roboczych

- w roku 2022 – 48,
- w roku 2023 – 40 w tym 12 grupy diagnostyczno-pomocowe,

Ilość spotkań w ramach grup roboczych:

- w roku 2022 – 94,

- w roku 2023 – 145 w tym grup diagnostyczno-pomocowych.

Rodziny mogły skorzystać z pomocy psychologicznej, prawnej, socjalnej. Przedstawiciele grupy diagnostyczno-pomocowej spotykają się zarówno z osobami doznającymi przemocy jak i stosującymi przemoc i we współpracy z rodziną pracują nad zaplanowaniem i realizacją stosownej pomocy oraz jej monitoringiem.

W przypadkach podejrzenia stosowania przemocy wobec dzieci Zespół Interdyscyplinarny kierował pismo o wgląd w sytuację rodzin (w 2023 – w przypadku 11 rodzin, w 2022 – 9 rodzin) do Sądu Rejonowego w Międzyrzeczu.

W 2022. - 3 dzieci zostało umieszczonych w pieczy zastępczej z powodu bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia w związku z przemocą domową, na mocy art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej, w 2023 nie było takiego przypadku.

W kilku przypadkach została powiadomiona Prokuratura w Międzyrzeczu o możliwości popełnienia przestępstwa (w roku 2023 – 4, w roku 2022-4). oraz złożono do Komisariatu Policji w Skwierzynie zawiadomienia o powzięciu podejrzenia o popełnieniu ściganego z urzędu przestępstwa z użyciem przemocy domowej (w 2023 - 4 , w 2022- 11 razy).

Głównym powodem stosowania przemocy domowej jest nadużywanie alkoholu przez osobę stosującą przemoc Osoby te są kierowane do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (w roku 2022 – 24, w roku 2023 – 11) i do Punktu Konsultacyjnego przy Ośrodku Pomocy Społecznej w Skwierzynie.

Każda rodzina w ramach Procedury Niebieskie Karty objęta jest monitoringiem przez dzielnicowego i pracownika socjalnego rejonu.

Ilość wszczętych procedur Niebieskiej karty na przestrzeni ostatnich lat świadczy o wzroście świadomości społecznej oraz większej gotowości osób doznających przemocy domowej do jej zgłaszania. Dzieje się to między innymi dzięki informowaniu przez pracowników socjalnych i policjantów. Dużą rolę pełnią pedagodzy szkolni, którzy organizują spotkania z dziećmi i rodzicami o tematyce przemocy i jej przeciwdziałaniu.

Poszerzenie wiedzy na temat zjawiska przemocy domowej nastąpiło również poprzez prowadzenie kampanii 19 dni przeciwko przemocy i krzywdzeniu dzieci i młodzieży na terenie Gminy Skwierzyna, poprzez udostępnianie plakatów, ulotek broszur dotyczących przemocy domowej.

7. ZASOBY, SZANSE I ZAGROŻENIA W OBSZARZE PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY DOMOWEJ.

Działania mające na celu przeciwdziałanie przemocy domowej realizowane są przez różne podmioty, których zadaniem jest udzielanie wsparcia i pomocy osobom pokrzywdzonym oraz stosowanie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc. Instytucje i placówki związane z przeciwdziałaniem przemocy na terenie Gminy Skwierzyna można zamknąć w następujących obszarach:

- ochrony zdrowia (zakłady opieki zdrowotnej),
- pomocy społecznej (Ośrodek Pomocy Społecznej, Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych),
- wymiaru sprawiedliwości (Komisariat Policji w Skwierzynie),
- edukacji (przedszkola oraz szkoły znajdujące się na terenie Gminy).

Wieloletnia ścisła współpraca pomiędzy placówkami funkcjonującymi na szczeblu powiatowym (Ośrodek Interwencji Kryzysowej i Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Międzyrzeczu, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Skwierzynie, Sąd Rejonowy i Prokuratura Rejonowa w Międzyrzeczu) wpisuje je również w krąg podmiotów zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy w Gminie Skwierzyna.

Każda z placówek czy instytucji, które uczestniczą w procesie pomagania osobom uwikłanym w sytuacje przemocowe, to przede wszystkim profesjonalnie przygotowani i ciągle doskonalący własne umiejętności i kompetencje ludzie. Dzielenie się przez te osoby własnymi doświadczeniami, wspólne kształtowanie tak zwanych dobrych praktyk i ciągła współpraca pomiędzy nimi – pozwoliły określić atuty i mankamenty analizowanego problemu na płaszczyźnie lokalnej oraz ukazały bariery i utrudnienia w przeciwdziałaniu przemocy. Pokazały również szanse, które odpowiednio wykorzystane mogą zmniejszyć nasilenie tego wszystkiego, co stanowi bariery i przeszkody w przeciwdziałaniu przemocy domowej.

7.1.Mocne strony:

1. Proces legislacyjny ustaw w zakresie przeciwdziałania problemom przemocy domowej.
2. Programy przeciwdziałania przemocy domowej na szczeblu krajowym, wojewódzkim i gminnym.
3. Ośrodek Interwencji Kryzysowej na terenie Powiatu oraz dostępny całodobowo Lokal Interwencji Kryzysowej

4. Funkcjonowanie lokalnego zespołu interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy domowej.
5. Zjawisko nagłośnione przez media – edukacja.
6. Dobra wieloletnia współpraca międzyinstytucjonalna.
7. Szybkie reagowanie na sygnały występowania przemocy domowej.
8. Działania zawsze zgodne z obowiązującymi procedurami.
9. Wysoki poziom moralno-etyczny kadry.
10. Wysoki poziom posiadanych kompetencji kadry, bezpośrednio pracującej z osobami doświadczającymi przemocy.
11. Dobra znajomość środowiska lokalnego pod kątem istniejących problemów społecznych, w tym przemocy domowej, a także mechanizmów radzenia sobie z nimi przez lokalną społeczność.

7.2. Słabe strony:

1. Zjawisko przemocy w dalszym ciągu silnie zakorzenione w obyczajowości, utrwalone i podtrzymywane poprzez mity i stereotypy.
2. Zjawisko często nierozpoznawalne nawet przez same osoby doświadczające przemocy, a szczególnie świadków i osoby stosujące przemoc domową.
3. Powszechny pogląd o niewielkich konsekwencjach ponoszonych przez osobę stosującą przemoc – stanowiący czynnik osłabiający podejmowanie działań przeciwko niemu.
4. Brak pełnej koordynacji działań poszczególnych służb wynikający często z odrębnych i niespójnych przepisów prawnych.
5. Niedostateczna pomoc specjalistyczna dla osób dotkniętych przemocą w małych miejscowościach i na wsiach (braki kadrowe, instytucjonalne).
6. Brak terapii rodzinnej
7. Zjawisko silnie powiązane z innymi szkodliwymi zjawiskami (uzależnienia, ubóstwo, brak pracy); może być zarówno ich skutkiem, jak i przyczyną.
8. Brak środków finansowych na szkolenia specjalistyczne dla osób zajmujących się problematyką przemocy.

7.3. Szanse:

1. Powszechne uznanie szkodliwości zjawiska przemocy domowej (uwrażliwienie społeczne na występujące akty przemocy).

2. Realizacja na poziomie powiatu oraz gmin spójnych systemów profilaktyki mających na celu przeciwdziałanie przemocy domowej.
3. Rosnący wskaźnik zaufania do instytucji udzielającej pomocy osobom pokrzywdzonym.
4. Szkolenia dla kadr pomocy społecznej, wymiaru sprawiedliwości, policji, służby zdrowia, placówek oświatowych – z zakresu przeciwdziałania i reagowania na zjawisko przemocy.
5. Realna współpraca samorządów terytorialnych z innymi podmiotami realizującymi zadania wynikające z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej.
6. Edukacja społeczna na temat zjawiska przemocy domowej.

7.4.Zagrożenia

1. Zjawisko powodujące duże szkody społeczne, gdyż zaburza funkcjonowanie całych rodzin.
2. Sytuacja prawna i socjalno-bytowa osób stosujących przemoc jest przeważnie dużo lepsza, niż osób doznających przemocy.
3. Skutki zjawiska są ponoszone przez osoby doznające przemocy i świadków latami, nawet po ustaniu przemocy.
4. Rozciągnięte w czasie działania od ujawnienia przemocy do trwałej zmiany w sytuacji osoby doznającej przemocy.
5. Niskie nakłady finansowe na przeciwdziałanie przemocy domowej.
6. Brak pełnej i kompleksowej pomocy osobie doznającej przemocy w rozwiązaniu problemu przemocy domowej – pomoc w ograniczonym zakresie.
7. Wypalenie zawodowe osób pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej.

8. CELE I ZAŁOŻENIA PROGRAMU ORAZ JEGO MONITORING I FINANSOWANIE

Głównym celem Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Gminy Skwierzyna na lata 2025-2030 jest zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy domowej oraz zmniejszenie skali tego zjawiska w Gminie Skwierzyna, co wynika z Rządowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024 - 2030.

Cele szczegółowe:

- Cel 1: Zintensyfikowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.
- Cel 2: Zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób doznających przemocy domowej.

Cel 3: Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc domową.

Cel 4: Podnoszenie jakości i dostępności świadczonych usług poprzez rozwijanie i doskonalenie kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej

Wskaźnik ogólny:

Liczba osób, które skorzystały z różnych form wsparcia w związku z problemem przemocy domowej, w tym: liczba osób objętych procedurą „Niebieskie Karty” oraz liczba osób, które skorzystały ze wsparcia różnego rodzaju placówek udzielających pomocy, takich jak: specjalistyczne ośrodki wsparcia dla osób doznających przemocy domowej, ośrodki interwencji kryzysowej, punkty konsultacyjne, ośrodki wsparcia, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, inne placówki świadczące pomoc osobom doznającym przemocy domowej.

8.1. Założenia Programu

W celu zwiększenia skuteczności przeciwdziałania przemocy domowej, w tym realizacji celów ustawowych oraz celów wskazanych w Programie, określono cztery podstawowe obszary zawierające kierunki działań oraz sprecyzowano oddziaływania wobec różnych grup odbiorców:

1. Profilaktyka, diagnoza społeczna i edukacja społeczna:

obszar kierowany do ogółu społeczeństwa, w tym do osób i rodzin zagrożonych przemocą domową.

2. Ochrona , pomoc i wsparcie osób doznających przemocy domowej:

obszar kierowany do osób doznających przemocy domowej (w tym do: kobiet, mężczyzn, dzieci, współmałżonków lub partnerów w związkach nieformalnych, osób starszych, osób niepełnosprawnych), jak również do właściwych służb lub podmiotów zajmujących się ochroną i pomocą osobom doznającym przemocy domowej.

3. Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc domową:

obszar kierowany do osób stosujących przemoc domową, jak również do właściwych służb lub podmiotów zajmujących się oddziaływaniem na osoby stosujące przemoc domową.

4. Podnoszenie kompetencji, rozwijanie i doskonalenie umiejętności służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej:

obszar kierowany do przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej.

Każde z działań we wskazanych obszarach zostało przypisane konkretnym podmiotom odpowiedzialnym za ich realizację. Opisano też przewidywane wskaźniki monitorowania realizacji działań.

Zmniejszenie skali zjawiska przemocy domowej, pomaganie osobom doznającym przemocy domowej, a także oddziaływanie na osoby stosujące przemoc domową jest nadrzędnym celem, który powinien łączyć działania sektora publicznego i organizacji pozarządowych.

8.2. Adresaci programu.

1. Osoby doznające przemocy domowej,
2. Osoby stosujące przemoc domową,
3. Przedstawiciele instytucji i służb zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy domowej,
4. Przedstawiciele władz lokalnych,
5. Społeczność lokalna Gminy Skwierzyna

8.3. Realizatorzy Programu

Realizatorami Programu są

1. Ośrodek Pomocy Społecznej w Skwierzynie,
2. Zespół Interdyscyplinarny w Skwierzyna
3. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Skwierzynie
4. Placówki oświatowe,
5. Organizacje pozarządowe,
6. Kościoły oraz związki wyznaniowe

Partnerami w realizacji działań są:

1. Placówki ochrony zdrowia,
2. Punkt Konsultacyjny w Skwierzynie
3. Komenda Powiatowa Policji w Międzyrzeczu
4. Komisariat Policji w Skwierzynie
5. Sąd Rejonowy w Międzyrzeczu,
6. Prokuratura Rejonowa w Międzyrzeczu,
7. Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej,
8. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Międzyrzeczu ,

9. Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Międzyrzeczu,
10. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Skwierzynie,
11. Społeczność lokalna.

8.4. Obszary i kierunki działania programu

Obszar 1: Profilaktyka, diagnoza społeczna i edukacja społeczna

Cel: Zintensyfikowanie działań profilaktycznych, diagnostycznych i edukacyjnych w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.

Kierunki działań:

1.1 Poszerzenie wiedzy ogółu społeczeństwa, w tym zainteresowanych służb, na temat zjawiska przemocy domowej

Rodzaje działań:

1.1.1 Diagnoza zjawiska przemocy domowej na obszarze gminy.

Realizatorzy działania:

- 1 Ośrodek Pomocy Społecznej w Skwierzynie,
2. Zespół Interdyscyplinarny w Gminie Skwierzyna,

Przy współpracy z:

3. Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Międzyrzeczu,
4. Ośrodkiem Interwencji Kryzysowej w Międzyrzeczu .

Wskaźniki:

Liczba przeprowadzonych lokalnych diagnoz zjawiska przemocy domowej.

Termin realizacji: 2025 – 2030

Kierunki działań:

1.2. Podniesienie poziomu wiedzy i świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków przemocy domowej

Rodzaje działań:

1.2.1. Prowadzenie ogólnopolskich i lokalnych kampanii społecznych, które:

- niwelują stereotypy na temat przemocy domowej, usprawiedliwiające jej stosowanie,
- opisują mechanizmy przemocy domowej oraz jednoznacznie wskazują na ich społeczną szkodliwość i społeczno-kulturowe uwarunkowania,
- promują metody wychowawcze bez użycia przemocy i informują o zakazie stosowania kar cielesnych wobec małoletnich przez osoby wykonujące władzę rodzicielską oraz sprawujące opiekę lub pieczę,

- promują działania służące przeciwdziałaniu przemocy domowej, w tym ochronę i pomoc dla osób doznających przemocy, oraz interwencję wobec osób stosujących przemoc domową,

Realizatorzy działania:

1. Ośrodek Pomocy Społecznej w Skwierzynie,
2. Zespół Interdyscyplinarny w Gminie Skwierzyna ,

Przy współpracy z lokalnymi mediami, instytucjami lokalnego wsparcia społecznego oraz organizacjami pozarządowymi zaangażowanymi w realizację ww. kampanii

Wskaźniki:

- Liczba lokalnych i ogólnopolskich kampanii społecznych,
- Liczba publikacji w lokalnej prasie,

Termin realizacji: 2025 – 2030

1.2.2. Współpraca między organami samorządu terytorialnego a kościołami lub związkami wyznaniowymi na danym terenie, w celu wprowadzenia elementów informacji i edukacji na temat zjawiska przemocy domowej w ramach działania poradni prowadzonych przez kościoły lub związki wyznaniowe lub do programów nauk przedmażeńskich

Realizatorzy zadania:

1. Ośrodek Pomocy Społecznej w Skwierzynie,
2. Zespół Interdyscyplinarny w Gminie Skwierzyna

Przy współpracy z kościołami i związkami wyznaniowymi oraz organizacjami pozarządowymi

Wskaźniki:

Liczba spotkań i konsultacji z przedstawicielami kościołów i związków wyznaniowych

Termin realizacji: 2025–2030

1.2.3. Współpraca między organami samorządu terytorialnego a organizacjami pozarządowymi , w celu wprowadzenia elementów informacji i edukacji na temat zjawiska przemocy domowej w ramach działania projektów prowadzonych przez organizacje pozarządowe

Realizatorzy zadania:

1. Ośrodek Pomocy Społecznej w Skwierzynie,
2. Zespół Interdyscyplinarny w Gminie Skwierzyna

Przy współpracy z organizacjami pozarządowymi

Wskaźniki:

- Liczba zrealizowanych działań
- Liczba osób , którym udzielono informacji dotyczących przeciwdziałania przemocy domowej

Termin realizacji: 2025–2030

Kierunki działań:

1.3. Poprawa jakości systemu działań profilaktycznych

Rodzaje działań:

1.3.1. Opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą domową.

Realizatorzy działania:

1. Ośrodek Pomocy Społecznej w Skwierzynie,
2. Zespół Interdyscyplinarny w Gminie Skwierzyna

Przy współpracy z

3. Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Międzyrzeczu
4. Ośrodkiem Interwencji Kryzysowej w Międzyrzeczu,
5. Placówkami oświatowymi,
6. Ochroną zdrowia,
7. Komisariatem Policji w Skwierzynie
8. Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Skwierzynie
9. Organizacjami pozarządowymi.

Wskaźniki:

- Liczba opracowanych programów,
- Liczba zrealizowanych programów,
- Liczba uczestników programów.

Termin realizacji: 2025 – 2030

1.3.2. Prowadzenie poradnictwa, w szczególności przez działania edukacyjne służące wzmocnieniu funkcji opiekuńczych i wychowawczych, alternatywnych wobec stosowania przemocy, jak również dotyczące wzrostu kompetencji rodziców i opiekunów w środowisku zagrożonym przemocą domową, a także w odniesieniu do grup ryzyka, np. małoletnich w ciąży

Realizatorzy zadania:

1. Ośrodek Pomocy Społecznej w Skwierzynie,
2. Zespół Interdyscyplinarny w Gminie Skwierzyna

Przy współpracy z Ochroną zdrowia.

Wskaźniki:

- Liczba placówek prowadzących poradnictwo w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej,
- Liczba osób, którym udzielono porady,
- Liczba wizyt patronażowych prowadzonych przez położne podstawowej opieki zdrowotnej.

Termin realizacji: 2025–2030

Kierunki działań:

1.4. Realizacja programów przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej

Rodzaje działań:

1.4.1. Opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej

Realizatorzy zadania:

1. Ośrodek Pomocy Społecznej w Skwierzynie,
2. Zespół Interdyscyplinarny w Gminie Skwierzyna

Wskaźniki:

Liczba realizowanych gminnych programów przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej.

Termin realizacji: 2025–2030

Obszar 2: Ochrona, pomoc i wsparcie osób doznających przemocy domowej

Cel: zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób doznających przemocy domowej

Kierunki działań:

2.1. Rozwój infrastruktury instytucji samorządowych, a także podmiotów oraz organizacji pozarządowych udzielających pomocy osobom doznającym przemocy domowej oraz wypracowanie zasad współpracy

Rodzaje działań:

2.1.1. Funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego w Gminie Skwierzyna:

Realizatorzy zadania:

1. Ośrodek Pomocy Społecznej w Skwierzynie,
2. Zespół Interdyscyplinarny w Gminie Skwierzyna

Wskaźniki:

Liczba spotkań Zespołu Interdyscyplinarnego w Gminie Skwierzyna,

Termin realizacji: 2025–2030

2.1.2. Utworzenie i funkcjonowanie grup diagnostyczno-pomocowych:

Realizatorzy zadania:

1. Ośrodek Pomocy Społecznej w Skwierzynie,
2. Zespół Interdyscyplinarny w Gminie Skwierzyna

Wskaźniki:

Liczba funkcjonujących w danym roku grup diagnostyczno-pomocowych,

Termin realizacji: 2025–2030

2.1.3. Rozbudowa sieci i poszerzenie oferty placówek wspierających i udzielających pomocy osobom dotkniętym przemocą domową, w tym:

- Punktu konsultacyjnego dla osób doznających przemocy domowej,
- Innych placówek świadczących specjalistyczną pomoc dla osób dotkniętych przemocą domową.

Realizatorzy zadania:

1. Ośrodek Pomocy Społecznej w Skwierzynie,
2. Zespół Interdyscyplinarny w Gminie Skwierzyna

Przy współpracy z

3. Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Międzyrzeczu,
4. Ośrodkiem Interwencji Kryzysowej w Międzyrzeczu,
5. Placówkami oświatowymi,
6. Ochroną zdrowia,
7. Komisariatem Policji w Skwierzynie,
8. Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Skwierzynie
9. Organizacjami pozarządowymi.

Wskaźniki:

- Liczba ofert pomocowych,
- Liczba osób korzystających z pomocy

Termin realizacji: 2025–2030

2.1.4. Nawiązywanie, rozwijanie i wzmocnienie działalności między instytucjami rządowymi i samorządowymi oraz organizacjami pozarządowymi w zakresie pomocy osobom doznającym przemocy domowej

Realizatorzy zadania:

1. Ośrodek Pomocy Społecznej w Skwierzynie,
2. Zespół Interdyscyplinarny w Gminie Skwierzyna

Przy współpracy z organizacjami pozarządowymi

Wskaźniki:

- Liczba spotkań interdyscyplinarnych,
- Liczba wspólnych działań organizacji samorządowych i pozarządowych

Termin realizacji: 2025–2030

Kierunki działań:

2.2. Upowszechnianie informacji w zakresie możliwości i form udzielania pomocy osobom doznającym przemocy domowej

2.2.1. Upowszechnianie informacji w zakresie możliwości i form uzyskania pomocy w szczególności: medycznej, psychologicznej, pedagogicznej, prawnej, socjalnej, zawodowej i rodzinnej:

Realizatorzy zadania:

1. Ośrodek Pomocy Społecznej w Skwierzynie,
 2. Zespół Interdyscyplinarny w Gminie Skwierzyna
- przy współpracy z
3. Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Skwierzynie
 4. Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Międzyrzeczu,
 5. Ośrodkiem Interwencji Kryzysowej w Międzyrzeczu,
 6. Placówkami oświatowymi,
 7. Ochroną zdrowia,
 8. Komisariatem Policji w Skwierzynie,
 9. Sądem Rejonowym w Międzyrzeczu,
 10. Organizacjami pozarządowymi.

Wskaźniki:

- Liczba opracowanych i upowszechnionych materiałów informacyjnych,
- Liczba lokalnych kampanii społecznych.

Termin realizacji: 2025–2030

2.2.2. Opracowanie i realizacja indywidualnych i grupowych działań edukacyjnych kierowanych do osób doznających przemocy domowej, w szczególności w zakresie podstaw prawnych i zagadnień psychologicznych dotyczących reakcji na przemoc domową

Realizatorzy zadania:

1. Ośrodek Pomocy Społecznej w Skwierzynie,
2. Zespół Interdyscyplinarny w Gminie Skwierzyna

we współpracy z

3. Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Międzyrzeczu,
4. Ośrodkiem Interwencji Kryzysowej w Międzyrzeczu,
5. Placówkami oświatowymi,
6. Ochroną zdrowia,
7. Komisariatem Policji w Skwierzynie,
8. Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Skwierzynie
9. Sądem Rejonowym w Międzyrzeczu,
10. Organizacjami pozarządowymi.

Wskaźniki:

- Liczba opracowanych programów edukacyjnych,
- Liczba zajęć dla osób doznających przemocy domowej,
- Liczba osób uczestniczących w zajęciach.

Termin realizacji: 2025–2030

2.3. Udzielanie pomocy i wsparcia osobom doznającym przemocy domowej

Rodzaje działań:

2.3.1. Realizacja procedury „Niebieskie Karty” przez uprawnione podmioty

Realizatorzy zadania:

1. Ośrodek Pomocy Społecznej w Skwierzynie,
2. Zespół Interdyscyplinarny w Gminie Skwierzyna

Wskaźniki:

- Liczba wszczętych w danym roku procedur „Niebieskie Karty”, tj. liczba sporządzonych formularzy „Niebieska Karta – A” przez przedstawicieli poszczególnych podmiotów wszczynających procedurę,
- Liczba kontynuowanych w danym roku procedur „Niebieskie Karty” wszczętych w latach poprzedzających rok sprawozdawczy,
- Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta – A” dokumentujących kolejne zdarzenia stosowania przemocy domowej w sprawach toczących się procedur „Niebieskie Karty”,
- Liczba osób doznających przemocy domowej objętych w danym roku działaniami w ramach procedury „Niebieskie Karty”,
- Liczba osób doznających przemocy domowej objętych w danym roku działaniami w ramach procedury „Niebieskie Karty”, ze względu na problem przemocy fizycznej,
- Liczba osób doznających przemocy domowej objętych w danym roku działaniami w ramach procedury „Niebieskie Karty”, ze względu na problem przemocy psychicznej,

- Liczba osób doznających przemocy domowej objętych w danym roku działaniami w ramach procedury „Niebieskie Karty”, ze względu na problem przemocy ekonomicznej,
- Liczba osób doznających przemocy domowej objętych w danym roku działaniami w ramach procedury „Niebieskie Karty”, ze względu na problem wykorzystania seksualnego,
- Liczba osób doznających przemocy domowej objętych w danym roku działaniami w ramach procedury „Niebieskie Karty”, ze względu na problem cyberprzemocy,
- Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta – C”.

Termin realizacji: 2025–2030

2.3.2. Realizowanie przez instytucje publiczne zajmujące się pomocą osobom doznającym przemocy domowej pomocy w formie poradnictwa medycznego, psychologicznego, pedagogicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego, terapii indywidualnej lub grupowej, pomocy w formie grup wsparcia lub innych grup samopomocowych

Realizatorzy zadania:

1. Ośrodek Pomocy Społecznej w Skwierzynie,
2. Zespół Interdyscyplinarny w Gminie Skwierzyna
we współpracy z
3. Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Międzyrzeczu,
4. Ośrodkiem Interwencji Kryzysowej w Międzyrzeczu,
5. Placówkami oświatowymi,
6. Ochroną zdrowia,
7. Komisariatem Policji w Koźminie Wielkopolskim,
8. Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Skwierzynie
9. Sądem Rejonowym w Międzyrzeczu,
10. Organizacjami pozarządowymi.

Wskaźniki:

Liczba osób objętych pomocą

Termin realizacji: 2025–2030

2.3.3. Zapewnienie osobom doznającym przemocy domowej pomocy, świadczonej przez punkt konsultacyjny.

Realizatorzy zadania:

1. Ośrodek Pomocy Społecznej w Skwierzynie,
2. Zespół Interdyscyplinarny w Gminie Skwierzyna

Wskaźniki:

Liczba osób doznających przemocy domowej, które skorzystały z punktu konsultacyjnego, w tym kobiet, mężczyzn, dzieci.

Termin realizacji: 2025–2030

2.3.4. Tworzenie i zwiększanie zakresu działania oraz dostępności do lokalnych i regionalnych telefonów zaufania dla osób doznających przemocy domowej

Realizatorzy zadania:

1. Ośrodek Pomocy Społecznej w Skwierzynie,
2. Zespół Interdyscyplinarny w Gminie Skwierzyna
we współpracy z
3. Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Międzyrzeczu,

Wskaźniki:

- Liczba lokalnych linii telefonicznych dla osób doznających przemocy domowej,
- Liczba przeprowadzonych rozmów i interwencji.

Termin realizacji: 2025–2030

2.3.5. Zapewnianie ochrony dzieciom w trybie art. 12a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej

Realizatorzy zadania:

1. Ośrodek Pomocy Społecznej w Skwierzynie,
2. Zespół Interdyscyplinarny w Gminie Skwierzyna
we współpracy z
3. Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Międzyrzeczu,

Wskaźniki:

- Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej na podstawie artykułu 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej,

Termin realizacji: 2025–2030

2.4. Monitorowanie działań pomocowych

Rodzaje działań:

2.4.1. Monitorowanie pomocy udzielanej osobom doznającym przemocy domowej

Realizatorzy zadania:

1. Ośrodek Pomocy Społecznej w Skwierzynie,
2. Zespół Interdyscyplinarny w Gminie Skwierzyna

Wskaźniki:

- Liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty” ze względu na ustanie przemocy domowej,

- Liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty” ze względu na brak zasadności podejmowania działań,
- Liczba osób, wobec których podjęto działania monitorujące po zakończeniu procedury „Niebieskie Karty”,

Termin realizacji: 2025–2030

Obszar 3: Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc domową

Cel: Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc domową.

Kierunki działań:

3.1. Tworzenie i rozszerzanie oferty działań wobec osób stosujących przemoc domową, realizowanych przez instytucje rządowe i samorządowe oraz podmioty i organizacje pozarządowe, a także wypracowywanie i doskonalenie zasad współpracy między tymi instytucjami i podmiotami oraz organizacjami pozarządowymi i wdrażanie do realizacji

Rodzaje działań:

3.1.1. Ewidencjonowanie instytucji rządowych i samorządowych, podmiotów oraz organizacji pozarządowych, które realizują wszelkie działania adresowane do osób stosujących przemoc domową

Realizatorzy zadania:

1. Ośrodek Pomocy Społecznej w Skwierzynie,
2. Zespół Interdyscyplinarny w Gminie Skwierzyna
we współpracy z
3. Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Międzyrzeczu,
4. Ośrodkiem Interwencji Kryzysowej w Międzyrzeczu,
5. Placówkami oświatowymi,
6. Ochroną zdrowia,
7. Komisariatem Policji w Skwierzynie,
8. Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Skwierzynie
9. Sądem Rejonowym w Międzyrzeczu ,
10. Organizacjami pozarządowymi.

Wskaźniki:

- Aktualizacja na stronach internetowych Gminy i Powiatu (OPS i PCPR) informatora zawierającego bazy teled adresowe podmiotów oraz organizacji pozarządowych realizujących działania wobec osób stosujących przemoc domową, wraz ze wskazaniem zakresu oddziaływań wobec sprawców przemocy domowej.

Termin realizacji: 2025–2030

3.2. Interweniowanie oraz reagowanie właściwych służb na stosowanie przemocy domowej

Rodzaje działań:

3.2.1. Działania wobec osób stosujących przemoc domową, w tym w ramach procedury „Niebieskie Karty”

Realizatorzy zadania:

1. Ośrodek Pomocy Społecznej w Skwierzynie,
2. Zespół Interdyscyplinarny w Gminie Skwierzyna
we współpracy z
3. Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Międzyrzeczu,
4. Ośrodkiem Interwencji Kryzysowej w Międzyrzeczu,
5. Placówkami oświatowymi,
6. Ochroną zdrowia,
7. Komisariatem Policji w Skwierzynie ,
8. Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Skwierzynie
9. Sądem Rejonowym w Międzyrzeczu,
10. Organizacjami pozarządowymi.

Wskaźniki:

- Liczba osób stosujących przemoc domową objętych procedurą „Niebieskie Karty”,
- Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta – D”,
- Liczba wysłanych zawiadomień w sprawach związanych z przemocą domową,
- Liczba zawiadomień o możliwości popełnieniu przestępstwa w sprawach związanych z przemocą domową,

Termin realizacji: 2025–2030

Obszar 4: Podnoszenie kompetencji, rozwijanie i doskonalenie umiejętności służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej

Cel: Podnoszenie jakości i dostępności świadczonych usług przez rozwijanie i doskonalenie kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej.

Kierunki działań:

4.1. Podnoszenie kompetencji osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej

Rodzaje działań:

4.1.1. Opracowywanie diagnoz potrzeb szkoleniowych członków zespołów interdyscyplinarnych oraz grup diagnostyczno-pomocowych w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej

Realizatorzy zadania:

1. Ośrodek Pomocy Społecznej w Skwierzynie,
2. Zespół Interdyscyplinarny w Gminie Skwierzyna

Wskaźniki:

- Liczba diagnoz potrzeb szkoleniowych,
- Liczba uczestników szkoleń z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej.

Termin realizacji: 2025–2030

4.1.2. Organizowanie szkoleń dla osób realizujących zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy domowej, w tym obowiązkowych szkoleń dla:

- członków zespołów interdyscyplinarnych,
- członków grup diagnostyczno-pomocowych

Realizatorzy zadania:

1. Ośrodek Pomocy Społecznej w Skwierzynie,
2. Zespół Interdyscyplinarny w Gminie Skwierzyna

Wskaźniki:

- Liczba szkoleń,
- Liczba osób uczestniczących w szkoleniach,
- Liczba członków zespołów interdyscyplinarnych uczestniczących w szkoleniach,
- Liczba członków grup diagnostyczno-pomocowych uczestniczących w szkoleniach.

Termin realizacji: 2025–2030

Kierunki działań:

4.2. Wzmacnianie kompetencji zawodowych oraz przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej

Rodzaje działań:

4.2.1. Wdrożenie systemu wsparcia dla osób pracujących bezpośrednio z osobami doznającymi przemocy domowej i z osobami stosującymi przemoc domową, w formie m.in. superwizji, coachingu, doradztwa, grup wsparcia

Realizatorzy zadania:

1. Ośrodek Pomocy Społecznej w Skwierzynie,
2. Zespół Interdyscyplinarny w Gminie Skwierzyna

Wskaźniki:

- Liczba osób poddanych różnym formom poradnictwa i wsparcia psychologicznego,
- Liczba zrealizowanych spotkań superwizyjnych,
- Liczba osób uczestniczących w spotkaniach superwizyjnych.

Termin realizacji: 2025–2030

8.5.Przewidywane efekty realizacji Programu.

1. Pogłębienie wiedzy społeczności lokalnej Miasta i Gminy Skwierzyna o zjawisku przemocy domowej i sposobach radzenia sobie z tym problemem.
2. Zmiana postaw społecznych wobec zjawiska przemocy domowej.
3. Zbudowanie na terenie Gminy Skwierzyna spójnego, pełnozakresowego systemu przeciwdziałania przemocy domowej.
4. Zmniejszenie rozmiarów zjawiska przemocy domowej.
5. Spadek liczby rodzin, w których interwencje podejmowane są wielokrotnie.
6. Spadek liczby przypadków przemocy domowej.

8.6.Monitorowanie i ewaluacja Programu.

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej funkcjonujący w sposób przedstawiony w niniejszym dokumencie obejmuje zadania gminy, w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej oraz pracy z osobami doznającymi przemocy i osobami stosującymi przemoc domową. Program pokazuje wysoki stopień zorganizowania Systemu, a przedstawione procedury – spójność działań profilaktycznych, prewencyjnych, interwencyjnych i pomocowych wobec osób doznających przemocy i osób stosujących przemoc domową.

Istotą efektywności funkcjonowania Programu jest realizacja zadań w zakresie, formie i stopniu dostosowanym do potrzeb mieszkańców gminy, zgodnie z przyjętymi procedurami oraz stała współpraca uczestników Programu i monitoring działań.

Ewaluacja oznacza systematyczne zbieranie, analizę i interpretację danych w celu określenia wartości polityki społecznej lub programu; dane te mają być wykorzystane przy podejmowaniu decyzji dotyczących tej polityki czy programu. Uzyskane informacje powinny być przydatne dla planowania, rozwoju i realizacji aktualnie przeprowadzonego programu. Ewaluacja jest więc procesem, który rozpoczyna się już w momencie tworzenia programu/projektu. Wtedy bowiem podejmuje się decyzję co do obszarów ewaluacji i sposobu jej przeprowadzania (tworzenie narzędzi, gromadzenie dokumentacji). W trakcie realizacji projektu trwa ciągła analiza połączona z oceną jakości wykonywanych zadań.

Składanie Radzie Miejskiej w Skwierzynie corocznych sprawozdań z realizacji Programu do końca marca każdego roku.

8.7.Finansowanie Programu.

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Gminy Skwierzyna na lata 2025-2030 stanowi interdyscyplinarną strategię działań mających na celu ograniczenie zjawiska przemocy domowej oraz skutków jej stosowania w Gminie Skwierzyna. Program będzie finansowany ze środków budżetu Gminy Skwierzyna, dotacji oraz ze środków pozabudżetowych pozyskanych z innych źródeł. Opracowane cele Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej zakładają ograniczenie skali zjawiska przemocy domowej oraz skutków stosowania przemocy, co stanowi cel nadrzędny, łączący działania sektora publicznego i organizacji pozarządowych. Dlatego też w realizację celów i zadań programu zaangażowane zostaną różne podmioty, instytucje i organizacje, których zadaniem jest przeciwdziałanie przemocy domowej.

Opracowanie:

Zespół ds. opracowania Gminnego Programu
Przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej
dla Gminy Skwierzyna
na lata 2025-2027